

Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv alapjai

**ORSZÁGOS VÍZÜGYI
FŐIGAZGATÓSÁG**

Települési Vízgazdálkodási Főosztály

2021. június

Tartalom

1	Az ITVT mint új tervezési feladat meghatározása, alapok	4
1.1	Az ITVT szükségessége	4
1.2	Az ITVT definíciója és célja	7
1.3	Az ITVT feladata	8
2	A településszabályozás közigazgatási jogi háttere	12
2.1	Közigazgatási felelősségi/szabályozási szintek	12
2.2	A településfejlesztési és -rendezési tervezési folyamat bemutatása	14
2.2.1	Tervfajták, tervezés folyamata ()	15
2.2.2	A víz, a jelenlegi területfejlesztési és -rendezési tervezésben	18
2.3	A tervezést alátámasztó egyéb (szakági) stratégiák és programok	19
3	Az ITVT tartalma felépítése	23
3.1	Az ITVT területi tervezési lehatárolása	23
3.2	Az ITVT felépítése, szakmai tartalma	24
3.3	Az ITVT adatbázisa, digitális települési vízgazdálkodás alapjai	27
3.3.1	Az ITVT készítéshez szükséges alapadatok	27
3.3.2	A digitális adatbázis	29
3.3.3	A digitális ITVT	32
3.3.4	Digitális víz 4.0 és a digitális ITVT kapcsolata	33
3.4	Az ITVT-ben összegzendő, beemelő egyéb vízgazdálkodást érintő dokumentumok jegyzéke	34
3.4.1	Vízgazdálkodás szakágazatai	34
3.4.2	Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	34
3.4.3	Nagyvízi mederkezelési terv	35
3.4.4	Árvízi kockázatkezelési terv	35
3.4.5	Települési vízkárelhárítási terv	36
4	Javaslat az ITVT bevezetésére, a tervezés folyamatára és támogatási rendszerekhez való illesztésére	37
4.1	ITVT jogszabályi alapjainak a megteremtése, szabályozási javaslat	37
4.2	Az ITVT tervezés módszertana, folyamata	41
4.3	Településcsoportok, települések kategorizálása	45
4.4	ITVT helye és szerepe a pályázati rendszerekben	51
4.4.1	Pályázati forrás biztosítása települések részére ITVT alapterv elkészítéséhez	51
4.4.2	Településfejlesztési projektek támogatása ITVT tervi alátámasztottság egyezőség alapján	52
5	ITVT program folytatás, javaslatok	53

Irodalom jegyzék

Jogszabályok jegyzéke

Melléletek:

1. sz. melléklet: Az ITVT elkészítése szempontjából releváns vízügyi jogszabályokban rögzített fogalmak jegyzéke
2. sz. melléklet: A megalapozó vizsgálat tartalmi követelményei
3. sz. melléklet: Az ITVT tartalmi követelményei - rövid
4. sz. melléklet: Az ITVT tartalmi követelményei - annotált

Rövidítések jegyzéke:

- TV - Települési Vízgazdálkodás
- ITVT - Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv
- VGT - Vízyűjtő-gazdálkodási Terv
- VKI - Víz Keretirányelv (Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK [2000. október 23.]
- VKR - viziközmű rendszer
- ÁKK - Árvízi Kockázat Kezelési Terv
- NÉS - Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia
- TRT - Település Rendezési Terv

MOTTÓ

„Az integrált vízgazdálkodás lényegét tekintve koordináció, Arra irányul, hogy minden olyan tervet, tevékenységet térben és időben összehangoljanak, amelyek kapcsolatba kerülnek a természet vízháztartásával”

Orlói 2007

1 Az ITVT mint új tervezési feladat meghatározása, alapok

1.1 Az ITVT szükségessége

A hazai vízgazdálkodás egyik legkomolyabb feladata és egyben kihívása a települési vízgazdálkodás hatékonyságának fejlesztése annak érdekében, hogy a települések felkészülhessenek a környezeti és társadalmi változásokra. A települési vízgazdálkodás egy olyan komplex több tényezős rendszer (a környezetvédelem, az ipar és mezőgazdaság, valamint a meglévő és új infrastruktúra fejlesztés összehangolása), melynek sikeressége a településen társadalmi konszenzuson alapul és közösségileg kialakított megoldásokon múlik. Fontos továbbá, hogy egységes szemléletű koherens tevékenységcsoportként, a műszaki, intézményi, szabályozási és finanszírozási, valamint a környezeti és a fenntarthatósági szempontok együttesen legyenek figyelembe véve

A feladat nagyságát, jelentőségét jelzi, hogy

- az integrált települési vízgazdálkodás a hazai vízgazdálkodás legelmaradottabb területe,
- a főbb vízgazdálkodási területek, mint vízellátás, szennyvízelvezetés, csapadékvíz elvezetés, tározás, talajvíz, vízbázisok kezelése a településen belüli és környezetükben történő együttes kezelése jelenleg nem megoldott,
- annak ellenére, hogy a hazai vízellátás, szennyvízelvezetés gyakorlatilag teljes körű, a létesítmények egyre romló állapota, az elmaradó rekonstrukciók, korszerűsítés hiánya egyre súlyosbodó működési, működtetési zavarokkal fenyeget,
- a klímaváltozás várható hatásait a települések rugalmatlan víziközmű rendszerei nem tudják kezelni,
- a településen belüli vízmegtartások, a használt és szürkevizek hasznosítása jelenleg nincs megoldva,
- a talajvíz és a vízfolyások települések által okozott terhelése vízminőségi problémák kezelését teszik szükségessé,
- a települési vízgazdálkodási rendszerek rendkívül kitettek a klímaváltozásnak.

Az elmúlt időszak egyes konkrét példái is jól jelzik a víz és a vízgazdálkodás, valamint a településfejlesztés és településrendezés igen szoros kapcsolatát, és azt, hogyha ez nem egyeztetett módon történik, az milyen problémákhoz vezethet:

- Az 1970-es évek második felében elindult „eocén program” a Közép-Dunántúl szén és bauxitvagyonának kitermelését vette célba. Ahhoz, hogy hozzáférjenek a bányakincshez le kellett süllyeszteni a karsztvíz szintjét. A lesüllyedő karsztvízszint hatására elapadtak a tatai Fényes-források, veszélybe került a Hévízi-tó és a budai hőforrások is. Ugyanakkor korábban vízjárta területek szárazzá váltak, egy idő után elkezdődött a beépítésük. Majd, a bányászat hanyatlása után a visszaemelkedő karsztvízszint olyan mértékűvé vált, hogy nagy hozamú karsztforrások, forráscsoportok ismét megjelentek a felszínen a lakott területeket veszélyeztetve, továbbá számos épület pincéjét veszélyezteti a visszarendező talajvízszint.
- A villámárvizektől megduzzadt patakok a belterületeken gyakran nem tudják a vizet levezetni a beépítések miatt, a nem megfelelő településszerkezeti szabályozásból eredően. Erre volt példa többek között 2020 nyarán, a nyugat-magyarországi területeken történt elöntések.
- Nagy folyóink folyamatosan emelkedő mértékadó árvízszintjének egyik kiváltó oka az árvizek levezetésére szolgáló ártéri területek beépítése, kedvezőtlen használata, amit tudatosabb és átgondoltabb terület-, illetve településrendezéssel el lehetne kerülni.
- Főként a szuburbanizáció által érintett területeket érinti a városi szétterülés jelensége (kertvárosok növekedése, új ipartelepek megjelenése). Az ún. barnamezős területeken jellemzőek az új városrésznymi méretű új beépítések. A folyamat jellemzője, hogy az új beruházások a korábbi szemléletet tükröző vízgazdálkodási megoldásokkal épülnek, illetve esetenként (a költséghatékonyság szem előtt tartásával) még azokat is nélkülözik. Ez különösen jelentős probléma, mert a magyar lakosság egyre nagyobb része él és dolgozik újonnan keletkezett településrészekben, esetlegesen egyre nagyobb védett érték jelenik meg a vizek kártételeitől kevésbé védett területen.

Az látható, hogy a településrendezési eszközöknek kitüntetett szerepe van (kell, hogy legyen) abban, hogy a település közigazgatási területén kellően meg lehessen őrizni a vízgazdálkodással érintett, a vízgazdálkodás feladatainak ellátásához szükséges területeket. Abban is jelentős a szerepük, hogy a településfejlesztés hatással van a vízgazdálkodásra (pl.: az elvezetendő csapadékvíz mennyiségére), azaz gyakran településfejlesztési eszközökkel is lehet vízgazdálkodás számára kedvező hatást, eredményt elérni. Ilyen pozitív példa mikor a zöldfelületek növelése vagy zombékos belterületek átalakítása jóléti, rekreációs tározó tavacskára segíti a csapadékvizek helyben tartását, illetve csökkenti az elvezetendő vízmennyiséget, ezzel javítva a biztonságot, a települések élhetőségét.

Az egyes részterületeken jelentkező kötelezettségek, elvárások ugyanakkor gyakran ellentmondásokat, konfliktust okoznak. Ilyen például, hogy:

- Igényeljük a stabil vízszintet, miközben legyen ivóvíz, öntözővíz, amikor kell és legyen tározókapacitás a többlet vizek befogadására.
- Legyen nád, de stégünk is és hajózó utunk a vízi járművek számára.
- Legyen természetes part, legyen vizuális kapcsolat a part és a víz között, ne legyen védtöltés, de legyünk védettek az árvizektől.
- A tereink legyenek burkoltak, de a víz ne gyülekezzen rajtuk és gyorsan el legyen vezetve.

- Minden terület legyen beépíthető, de legyenek parkjaink, tavaink, közterületeink.

A fenti példák is megerősítik és szükségessé teszik az integrált szemléletet és az érdekelték aktív bevonásának a fontosságát a döntéshozatalba. Mindenképpen el kell érni, hogy ne egyes területek eltérő és egyéni érdekei, hanem a közösségi érdek lehető leghatékonyabb érvényesítése legyen a cél. Ehhez viszont szükséges egy olyan alapidokumentum, lásd: ITVT, amely egységes szerkezetben tárgyalja és értékeli a különböző vízgazdálkodási elemeket és szoros kapcsolatban áll a településfejlesztési elképzelésekkel.

A fentieket megerősítendően, a vízgazdálkodás - benne a települési vízviszonyok - stratégiai tervezésének a szükségességét, az alábbi fő szempontok is alátámasztják:

- *„A roppant gyorsan változó, válságoktól hemzsegő, globalizálódó világban a vízzel kapcsolatos problémák sokkal összetettebben jelentkeznek, mint akár egy-két évtizeddel korábban. Főbb jellemzőjük, hogy sok, különböző léptékű probléma egymással kölcsönhatásban jelentkezik. Ezek jelentős részének a kiváltó oka a hagyományos vízgazdálkodáson kívüli és ily módon a megoldások is a víz szektoron kívül keresendők. A hazai vízgazdálkodás gyengeségei és hibái - amelyeket a későbbiekben részletesen tárgyalunk majd - is jelentős részben ilyen kontextusban jelennek meg.*
- *A második okot az jelenti, hogy a víz politikát a korábbiakénál sokkal koherensebbé kell tenni ahhoz, hogy az hatékonyabban legyen integrálható más szektor politikákkal. Ez azért fontos, mivel jelenleg túl gyakran tapasztaljuk a különböző politikák elszigetelődését. Elégséges itt például a vízre, a mezőgazdaságra, a területhasználatra és a regionális fejlesztésre utalni.*
- *Harmadik felismerés, hogy a jelenlegi vízpolitika a felvázolt okok miatt erősen korlátozott hatékonyságú, nem alkalmas az előttünk álló feladatok végrehajtására, és még kevésbé a fenntarthatóság biztosítására. A jövő minden bizonnyal számos változást hoz majd. A vizekkel szemben támasztott igények növekednek és ehhez viszonyítva a - tág értelemben vett - terhelés nő, számolni kell válságokkal, az éghajlatváltozás bizonytalan hatásaival, az ökológiai szemlélet erősödésével, az ország alvízi jellegéből adódó kihívásokkal és az erősödő európai beágyazódással. Számolni kell a felelősségek változó megoszlásával a kormányzati szervek között, továbbá a közintézmények és a magánszektor között, részben az EU politika, részben pedig a remélhetően aktívabb társadalmi véleményalkotás következtében.*
- *Végül talán a legsúlyosabb kihívást a kilencvenes évek eleje óta megfigyelt intézményi leépítés kiigazítása jelenti, ami egyben azt is jelzi, hogy a végbement társadalmi és gazdasági változások még bőségesen hagytak, illetve generáltak tennivalót a hazai vízgazdálkodás intézményrendszerében.”⁽¹⁾*

A sokirányú és sok felületen egymással összefonódó vízgazdálkodási feladatoknak, fejlesztésüknek, működtetésüknek a kérdése a **Nemzeti Vízstratégiában** ugyancsak kiemelt

¹ lásd irodalomjegyzék 14.

helyet kapott. Az integrált vízgazdálkodás kihívásai, hajtóerői között tárgyalja a területhasználatokat és megállapítja, hogy:

„Célszerű lenne a területfejlesztési tervek vízgazdálkodási fejezetéhez rögzített tartalmi előírásokat tenni. A településfejlesztési tervek vízgazdálkodási szempontjait egy fejezetben hatékonyabban lehet érvényesíteni. Ennek keretében előírható lenne egyebek mellett a települési vízrendezési tervek készítése, a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekben szereplő egyes intézkedések (pl.: vízfolyások menti pufferzóna) konkrét szerepeltetése a településrendezési tervekben.”

A Nemzeti Vízstratégia tervezésről szóló fejezete az alábbi megállapításokat tartalmazza:

*„A vízgazdálkodási tervek valóra válásának a kulcskérdése a területhasználat. Ezért (is) alapvető fontosságú (1) a területfejlesztési és a területrendezési célt szolgáló tervek, valamint (2) az épített környezet alakítását és védelmét szolgáló tervezési rendszerrel való kapcsolat, **a terület- és településfejlesztési koncepciókba, integrált stratégiákba, eszközökbe való minél mélyebb beépülés.** Az elmúlt évekhez képest előrelépés, hogy az e terveket megalapozó vizsgálatok tartalmi követelményei ^(2) között megjelentek vízgazdálkodási elemek, de ezek szétszórtak, fogalmilag rendezetlenek, hiányzik az integrált vízgazdálkodást megalapozó egységes vizsgálat a terület- és településfejlesztésben. Ezért szükséges a vonatkozó rendelet módosítása, hogy a megalapozó vizsgálatokban és tervekben a szakmailag összetartozó vízgazdálkodási tárgykörök önálló fejezetben jelenjenek meg, **ehhez készüljön országosan egységes útmutató.***

*A területhasználati kategóriák között hagyományosan létező az úgynevezett „vízgazdálkodási terület”. Hiányzik ennek a differenciálása és **az építési szabályok között a vízgazdálkodási tartalmi elemek előírása.** „*

Mindezek támasztják alá a Nemzeti Vízstratégia ^(3) definiált 4. fő céljának („minőségi víziközmű-szolgáltatás és csapadékvíz-gazdálkodás megvalósítása, elviselhető fogyasztói teherviselés mellett”) kiemelt részscéljaként az **integrált települési vízgazdálkodási tervek módszertanának kialakítását, bevezetését és összekapcsolását a településfejlesztés tervezési folyamatába.**

1.2 Az ITVT definíciója és célja

A település környezeti, társadalmi és szociális, a vízzel és víz állapotokkal kapcsolatos igényeit kielégítő olyan (digitális alapon is működőképes) **vízgazdálkodási alapidokumentum**, mely

² 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet

³ lásd irodalomjegyzék 7.

gazdaság- és környezettámogató, fenntartható vízgazdálkodási feladatokat és azok alapjait egységes, működtethető rendszerbe foglalja.

Hatóköre:	A település közigazgatási területe.
Időhorizontja:	Középtávú, (legalább 4 legfeljebb 10 éves időtáv) az adott település településfejlesztési stratégiájának időhorizontjához igazodóan.
Felülvizsgálata:	Az adott település fejlesztési terveinek felülvizsgálatával összhangban.

Az ITVT integrálja, és biztosítja a kapcsolatot:

- a települési- és területi vízgazdálkodás elemei között,
- a településen belüli vízgazdálkodási elemek között,
- a település fejlesztési elemek, a települési vízgazdálkodás és a területi vízgazdálkodás elemei között.

Cél, hogy az ITVT-n keresztül a települési vízgazdálkodás elemei és ezzel kapcsolatos teendők, kötelezettségek beépüljenek a település fejlesztésbe és ezáltal biztosítva legyen a települési vízgazdálkodással összefüggő szakmai feladatok meghatározása, megvalósítása és ellátása.

1.3 Az ITVT feladata

A **települési önkormányzatok feladata** a közigazgatási területükön belül, - többek között - a települést érintő vízgazdálkodással összefüggő feladatok ellátása is.

Az **önkormányzati törvény (2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény 13. § / 11. és 21. pontja)** a vízgazdálkodást, vízkárelhárítást, valamint a víziközmű-szolgáltatást nevesíti a települések feladatai között.

A **vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII törvény 4. § (1. és 2. pontja)** az alábbiak szerint határozza meg a települések feladatait a vízgazdálkodással összefüggésben:

(1)

- a) a helyi vízi közüzemi tevékenység fejlesztésére vonatkozó – a vízgazdálkodás országos koncepciójával és a jóváhagyott nemzeti programokkal összehangolt tervek kialakítása és végrehajtása;
- b) a település belterületén a csapadékvízzel történő gazdálkodás;
- c) a közműves vízellátás körében a települési közműves vízszolgáltatás korlátozására vonatkozó terv jóváhagyásáról és a vízfogyasztás rendjének megállapításáról való gondoskodás;
- d) a vízgazdálkodási feladatokkal kapcsolatos önkormányzati hatósági feladatok ellátása;

- e) a természetes vizek fürdésre alkalmas partszakaszainak és azzal összefüggő vízfelületének kijelölése;
- f) a helyi vízrendezés és vízkárelhárítás, az árvíz- és belvízelvezetés.

(2)

A települési önkormányzat - a vízgazdálkodási tevékenységek, mint közfeladatok (közszolgáltatások) körében - köteles gondoskodni:

- a) a település nem közműves ivóvízellátásáról;
- b) a 2000 lakosegyenértéssel jellemezhető szennyvízkibocsátás feletti szennyvízelvezetési agglomerációt alkotó településeken a keletkező használtvizek (szennyvizek) szennyvízelvezető művel való összegyűjtéséről, tisztításáról, a tisztított szennyvíz elvezetéséről, illetőleg a más módon összegyűjtött szennyvíz, továbbá a szennyvíziszap ártalommentes elhelyezésének megszervezéséről;
- c) a b) pontban meghatározott feladatok ellátásáról a lakosegyenértéktől függetlenül azokon a területeken, amelyeket a vízbázisok, távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről, továbbá a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról szóló jogszabályok határoznak meg;
- d) a településen található szennyvízbekötés nélküli ingatlanok esetében a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésének szervezéséről és ellenőrzéséről.

(3)

A vízgazdálkodással kapcsolatos (lásd fent 1.d) pont) helyi önkormányzati hatósági feladatokat a települési jegyző látja el, ezek:

- e) vízbázisok, védőterületen levő, kút létesítéséhez, üzemeltetéséhez, fennmaradásához és megszüntetéséhez, amely legfeljebb 500 m³/év vízigénybevétellel kizárólag talajvízkészletet vagy parti szűrésű vízkészletet, nem gazdasági, hanem háztartási célra használ,
- f) házi ivóvízigény kielégítését szolgáló kúthoz tartozó, víztisztító létesítmény,
- g) az 500 m³/év mennyiséget meg nem haladó, kizárólag háztartási szennyvíz tisztítását, és a tisztított szennyvíz elszikkasztását szolgáló létesítmény, ha még nem épült ki szennyvízelvezető törzshálózat,
- h) A jegyző dönt a települések belterületén a vizek természetes áramlásának, lefolyásának önkényes megváltoztatása folytán a szomszédos ingatlanok tulajdonosai között felmerült vitában; a közműves ivóvízellátással és szennyvízelvezetéssel (vízi közszolgáltatással) kapcsolatos eljárásban a szolgáltatót és a fogyasztót érintő jogokról és kötelezettségekről.

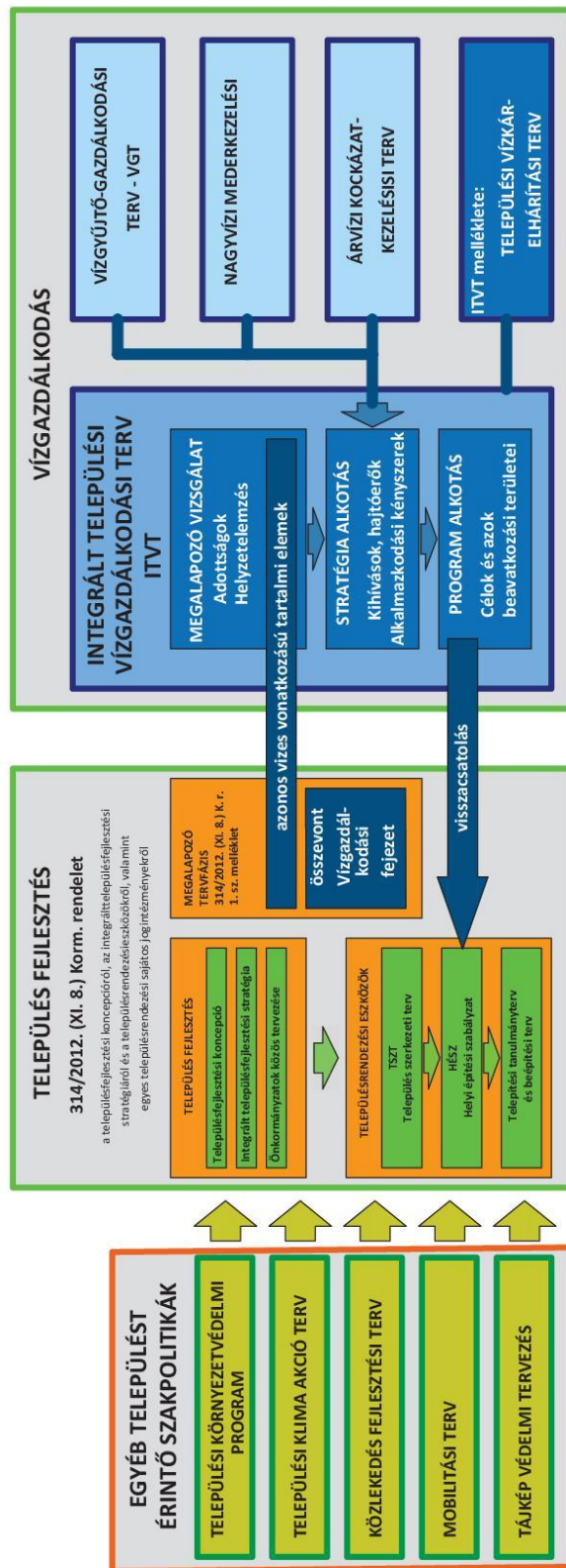
Ahhoz, hogy az Önkormányzatok a fenti kötelezettségüknek eleget tudjanak tenni, szükséges egy olyan a település által is elfogadott dokumentum, ahol a településnek egységes szerkezetben egy helyen áll rendelkezésre a települést érintő a vízzel, vízgazdálkodással összefüggő állapotok, követelmények és ehhez tartozó feladatok.

Az ITVT feladata:

- alapinformációt, adatbázist biztosítani a település vízzel, vízgazdálkodással összefüggő területeiről,

- megteremteni az összhangot a települést (a teljes közigazgatási területre vonatkozóan) érintő vízgazdálkodási feladatok és a településfejlesztés között,
- összességében meghatározni települési önkormányzat vízzel kapcsolatos kötelezettségeit, azaz a működtetéshez szükséges teendőit, és a fejlesztéshez szükséges feladatait.

Településfejlesztés - Vízgazdálkodás kapcsolata ITVT helye a településfejlesztés tervezési rendszerében

Településfejlesztés – Vízgazdálkodás kapcsolata
a ITVT helye a településfejlesztés tervezési rendszerében

2 A településszabályozás közigazgatási jogi háttere

2.1 Közigazgatási felelősségi/szabályozási szintek

A terület- és településrendezési tervezés a fenntartható fejlődés egyik leghatékonyabb eszköze országos és települési szinten egyaránt, mert:

- Komplex, a gazdaságra, a társadalomra és a környezetre egyaránt kiterjed.
- A stratégiai tervezés módszerére épít – helyzetelemzés, összefüggések értékelése, átfogó és részcélok meghatározása.
- Térben és időben összehangolja a különböző ágazati elképzeléseket.
- A települést értéknek tekinti.
- A megelőzésre és a távlatos gondolkodásra épít.

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló **1996. évi XXI. törvény (Tftv.)** két fő tervtípust határoz meg:

- **területfejlesztési terv:**

- területfejlesztési koncepció az ország, illetve egy térség átfogó távlati fejlesztését megalapozó és befolyásoló tervdokumentum, ami meghatározza a térség hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait, továbbá a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket, információkat biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és a területfejlesztés szereplői számára
- területfejlesztési program a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott középtávú cselekvési terv

- **területrendezési terv:**

- a térségi szerkezeti terv,
- a térségi övezeti tervlapok
- területrendezési szabályzat.

A tervek területi alapon vannak hierarchizálva, azaz a magasabb rendű tervek tartalma az alacsonyabb rendűek alá vannak rendelve:

- Az Országgyűlés határozattal fogadja el az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepciót, törvénnyel az országos, a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet és a Budapesti Agglomeráció területrendezési tervét. További két kiemelt térség a Tokaj Borvidéki és a Közép-Duna menti fejlesztési koncepciókat a Kormány hagyja jóvá.
- megyei és budapesti tervek (nevükben a lényegük) és programok
- 174 kistérségi fejlesztési tervek, valamint térségi társulások tervei és/vagy programjai

Kiemelt fontosságúak a területrendezési tervekben megjelölt területhasználati övezetek, ezen belül a **Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről** szóló **2018. évi**

CXXXIX. törvény a vízgazdálkodási vonatkozású térségeket és övezeteket (térségi területfelhasználási kategóriáit) az alábbiak szerint határozza meg:

- **övezetek:**
 - **nagyvízi meder övezete:** a területrendezésért felelős miniszter rendeletében megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan a vízfolyást vagy állóvizet magában foglaló területek tartoznak, amelyeket víz az árvíz levonulása során a rendszeresen elborít, és amelyeket a mértékadó árvízszint vagy az eddig előfordult legnagyobb árvízszint közül a magasabb jelöl ki;
 - **rendszeresen belvízjárta terület övezete:** kiemelt térség esetében a területrendezésért felelős miniszter rendeletében, valamint a megyei területrendezési tervben megállapított övezet, amelybe a síkvidéki vagy enyhe lejtésviszonyokkal rendelkező területek azon mélyebb részei tartoznak, ahol a helyi csapadék egy része átmeneti vízfelesleg formájában, nagyobb mennyiségben és gyakorisággal összegyűlik;
 - **tómeder övezete:** egyedileg meghatározott és lehatárolt övezet, amelybe a Balaton szabályozási partvonala által meghatározott meder területe tartozik;
 - **vízminőség-védelmi terület övezete:** a területrendezésért felelős miniszter rendeletében megállapított, kiemelt térségi területrendezési terv esetében a miniszteri rendeletben, valamint a megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a felszíni és felszín alatti vizek, az emberi fogyasztásra, használatra szánt vizek és a vízkivételi művek, továbbá a halak életfeltételeinek biztosítása érdekében kijelölt vizek megóvását szolgáló védelem alatt álló területek tartoznak;
 - **Vásárhelyi-terv (VTT) tározók övezete:** a területrendezésért felelős miniszter rendeletében megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe a VTT-tározók területei tartoznak.
- **térségek**
 - **vízgazdálkodási térség:** országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe Magyarország vízfolyásai, állóvizei, illetve azok parti sávjai tartoznak;
- **a tervlapokon külön nevesített létesítmények**
 - **elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal:** a vízfolyások mentén lévő vagy létesülő fővédelmi művé nyilvánított, három vagy több település árvízvédelmét szolgáló térségi árvízvédelmi létesítmény – töltés, fal, magaspart, árvízi tározó, árapasztó csatorna –, továbbá a folyó nyílt árterében fekvő település vagy településrész árvízmentesítését szolgáló töltés;
 - **országos csatorna:** olyan csatorna, amelyet a nemzeti vagyonról szóló törvény kizárólagos állami tulajdonú csatornaként jelöl meg;
- **egyéb, nevesített vízgazdálkodási vonatkozású kategóriák:**
 - **Balaton vízparti területei:** a Balaton tómedrének a partvonallal érintkező legfeljebb 500 méter széles sávja, valamint a tómedertől számítva a szárazulaton, a területrendezésért felelős miniszter rendeletében lehatárolt

olyan terület, amely a part menti területek közcélú használatának szabályozását igényli;

- **parti sétány:** valamennyi Balaton-parti településen, a Balaton vízparti területein kijelölt közhasználatú terület;
- **strand:** a Balaton vízparti területeire vonatkozólag az ingatlan-nyilvántartásban strandként vagy strandfürdőként bejegyzett, vagy a településrendezési eszközben vagy jogszabályban strandterületként kijelölt terület, vagy strandként engedélyezett és üzemeltetett terület, valamint jogszabályban természetes fürdőhelyként meghatározott terület;

A fentiek alapján az országos és/vagy megyei tervekben kijelölt vízgazdálkodási érintettségű területegységek a fő szabály szerint csak a nevesített célra, illetve a sajátos előírások érvényesítésével használhatóak. Ennek az említett hierarchizáltság értelmében a településfejlesztési és rendezési tervekben is meg kell jelennie. megjegyezzük, hogy ezek a területhasználati kategóriák bővíthetőek lennének (pl. fakadóvízes területek), de ez most túlmegy a jelen anyag tárgyán.

Az ITVT készítése során, az ITVT részeként ezen területeknek kiemelt szereppel kell bírni, ezzel is megerősítve ezen vízgazdálkodási egységekre, területekre vonatkozó szabályozásokat.

2.2 A településfejlesztési és -rendezési tervezési folyamat bemutatása

A fejezet célja bemutatni azt a tartalmi és eljárási tekintetben is részletesen szabályozott tervezési környezetet, amibe az ITVT-nek illeszkednie kell, és az ezekben foglaltakkal fogalmi egységben kell, hogy legyen. A bemutatásban nem részletezzük a fővárosra vonatkozó külön szabályokat, mert azok felépítése, logikája lényegileg ugyanazok, csak a főváros sajátosságainak az alkalmazásával. A továbbiak szempontjából fontos értelmezési kérdés, hogy Magyarország területrendezési tervének (lásd.: **Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről** szóló **2018. évi CXXXIX. törvény** 5. §) fogalmi meghatározása szerint:

- 1. mezőgazdasági térség:** az országos és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe elsősorban szántó, gyepek - ingatlan-nyilvántartás szerint rét, legelő művelési ágba sorolt területek -, szőlő, gyümölcsös és kert területek tartoznak, és amelyen a mezőgazdasági funkció hosszú távú fenntartása indokolt;
- 2. sajátos területfelhasználású térség:** megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe az 5 ha-nál nagyobb külfejtéses művelésű bányaterületek, hulladékártalmatlanító létesítmény elhelyezésére szolgáló

területek, egyes egészségügyi, sportolási, rekreációs, megújuló energiahasznosítási, közlekedési és honvédelmi területek tartoznak;

3. települési térség: az országos és a megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe a vízgazdálkodási térségbe és a sajátos területfelhasználású térségbe tartozó területek kivételével a település belterülete, valamint a belterületen kívüli beépítésre szánt területek tartoznak.

Közigazgatási, illetve intézményi értelemben viszont a **település alatt** a település (község, nagyközség, város, megyei jogú város, főváros) teljes közigazgatási területét egy vizsgálandó, fejlesztési egységként kell kezelni.

2.2.1 Tervfajták, tervezés folyamata ⁽⁴⁾

A **Magyarország helyi önkormányzatairól** szóló **2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.)** az önkormányzatok feladatává teszi (13. § 1.) a településfejlesztést, településrendezést és településüzemeltetést. Ezt a feladatot az **épített környezet alakításáról és védelméről** szóló **1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.)** a településfejlesztés és a településrendezés című terjedelmes fejezete részletezi.

Az **Étv.** értelmében az épített környezet működtetéséhez szükséges két ág a **településfejlesztés** és a **településrendezés**. **Együttes céljuk** a lakosság életminőségének és a település versenyképességének javítása érdekében a **fenntartható fejlődést** szolgáló településszerkezet és a jó minőségű környezet kialakítása, a közérdek érvényesítése az országos, a térségi, a települési és a jogos magánérdekek összhangjának biztosításával, a **természeti, táji és építészeti értékek gyarapítása és védelme**, valamint az erőforrások kíméletes és környezetbarát hasznosításának elősegítése. A természeti és táji értékek között jelenik meg a **víz védelme**. Külön ki van emelve (7. § (3) a)), hogy a településfejlesztés és a településrendezés során **a település teljes közigazgatási területét érintő árvíz, belvíz, valamint csapadékvíz** szakszerű és ártalommentes elvezetését biztosítani kell, részbeni összegyűjtése és helyben tartása biztosításának az adottságok és a lehetőségek szerinti figyelembevételével.

A **településfejlesztés** feladata a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrásokra építő, az erőforrások fenntarthatóságát biztosító, hosszú és rövid távú fejlesztési irányok, célok és az azok elérését biztosító programok és eszközök meghatározása. Két fő, a szabályozásban rögzített tartalmú dokumentum a:

- **településfejlesztési koncepció** a település jövőképe – „mit”
- **településfejlesztési stratégia** a jövőkép elérésének a programja – „hogyan”

⁴ lásd irodalomjegyzék 8. alapján

A **településfejlesztési koncepció**: a település környezeti, társadalmi, gazdasági adottságaira alapozó, a település egészére készített, a változások irányait és a fejlesztési célokat hosszútávra meghatározó dokumentum. Tartalmát tekintve az alábbi témakörökre (fejezetek) terjed ki:

1. Jövőkép
2. Célok
3. Kiinduló adatok a további tervezési feladatokhoz
4. Megvalósítás eszközei és azok nyomon követése

Részletes tartalmi követelményeket lásd 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 2. sz. melléklete.

A **településfejlesztési stratégia**: a településfejlesztési koncepcióban foglalt környezeti, társadalmi és gazdasági célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló középtávú fejlesztési program. Tartalmát tekintve az alábbi témakörökre (fejezetek) terjed ki:

1. Középtávú célok, és azok összefüggései
2. A megvalósítást szolgáló beavatkozások
3. Anti-szegregációs program
4. A stratégia külső és belső összefüggései
5. A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai
6. Megvalósítás eszközei és nyomon követése

Részletes tartalmi követelményeket lásd 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 3. sz. melléklete.

A **településrendezés feladata**, hogy a település területének, telkeinek felhasználására és az építés helyi rendjére vonatkozó szabályok kialakításával,

- meghatározza a település fejlődésének térbeli-fizikai kereteit,
- elősegíti annak működőképességét a környezeti ártalmak minimalizálásával,
- biztosítja a működéséhez szükséges infrastruktúra-hálózatot, valamint
- biztosítja az építészeti, természeti és tájképi arculat védelmét.

A **településrendezés** elemei, **eszközei** (tervei):

- Településszerkezeti terv (TSZ)
- Helyi építési szabályzat (HÉSZ)
- Települési tanulmányterv és beépítési terv

A Településszerkezeti terv, és a Helyi építési szabályzat részletes tartalmi követelményeit lásd 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 4. - 9. sz. mellékleteiben.

A törvény meghatározza a tervek készítésének és elfogadásának és esetleges módosításának a feltételeit és módját. A településrendezési eszközöket az önkormányzat képviselő-testülete határozattal (terv) és rendelettel (szabályzat) fogadja el, ezzel kötelezővé teszi a bennük foglaltak érvényesítését.

A törvényben **(Étv.)** foglaltak végrehajtására vonatkozó részletes kifejtést a **településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről** szóló **314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet** tartalmazza.

A településfejlesztés tervezési folyamata az alábbi, egymásra épülő lépések sorozatát foglalja magába:

1. **Megalapozó vizsgálat** elkészítése 7 évnél nem idősebb adatokra alapozva. A vizsgálat felhasználható mind koncepció, mind a stratégia és a településrendezési eszközök készítése során
2. **Fejlesztési koncepció**, amely a fejlesztési és a rendezési tervezés közös alapja.
3. **Településszerkezeti terv**, amely a fejlesztési koncepció alapján nagyobb vonalakban jelöli ki a fizikai fejlődés fő irányait, térbeli vonatkozásait, szem előtt tartva az egész településre – sőt a térségre – vonatkozó összefüggéseket is.
4. Középtávú **fejlesztési program** (ciklusprogram) – amely a stratégiai és operatív cselekvési irányokat, a középtávon megcélzott fejlődést tartalmazza –, amely részben párhuzamosan is készülhet a településszerkezeti tervvel.
5. **Helyi építési szabályzat** az egész településre, amely sok esetben a teljes közigazgatási területre vonatkozó szabályozási tervvel együtt készül (de nem feltétlenül).
6. **Középtávú alprogramok**, amelyek az egyes fejlesztési irányok, **ágazatok operatív dokumentumai**, a szükséges és lehetséges projektekkel, ezek szintén párhuzamosan készülhetnek a településszerkezeti és a szabályozási tervvel is.
7. **Megvalósíthatósági tanulmányok**, tanulmánytervek – szükség szerint – az egyes közösségi beruházások, projektek műszaki-gazdasági előkészítésére.
8. **Részterületekre vonatkozó szabályozási tervek és helyi építési szabályzatok**, amelyek akkor szükségesek, ha az egész település ilyen tervei még nem készültek el (és ezért esetenként megelőzhetik a fejlesztési koncepció jóváhagyását vagy a településszerkezeti terv elkészítését, illetve készülhetnek párhuzamosan azzal), vagy ha az egyes projektek azok módosítását teszik szükségessé (indokolt esetben módosítva a településszerkezeti tervet is).
9. **Éves fejlesztési tervek**, amelyek az adott év operatív fejlesztési tennivalóit rögzítik, az önkormányzati költségvetés megalapozásaként, és bármely más tervvel párhuzamosan készülnek.

A településtervezés kiterjedt rendszerének a bázisa a „**Megalapozó vizsgálat**”, tartalmi követelményeit az **3. sz. melléklet** mutatja. A megalapozó vizsgálat tulajdonképpen konvencionális helyzetfeltárás, ahol a település fejlesztésével összefüggő, arra kihatással lévő adatok, információk, elemzések kerülnek összegyűjtésre. **Ide tartoznak a települési vízgazdálkodással összefüggő részek is, viszont ez jelen állapotában nem egységes szerkezetben, hanem egyéb témakörök részeként széttagoltan található meg.**

2.2.2 A víz, a jelenlegi területfejlesztési és -rendezési tervezésben

A fenti tervezési rendszerben a víz dedikáltan csak a megalapozó vizsgálat helyzetfeltáró munkarészeiben szerepel, az alábbi fejezetekbe ágyazva:

Fejezet szám, cím	Vízgazdálkodási vonatkozású lehetséges tartalom
1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Konceptióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata.	PL.: vízgazdálkodási övezetek, területek
1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata	PL.: a víz, mint tájalkotó elem
1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek	Pl. hidrogeológiai védőterület
1.12.3.3. ökológiai hálózat	Pl.: A vízfolyások általában ökológiai hálózat részei
1.14.1.3. beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek	Pl: árvízjárta területek
1.16. Közművesítés 1.16.1. Víziközművek 1.16.1.1. vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás) 1.16.1.2. szennyvízelvezetés 1.16.1.3. csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés	Pl.: kék-zöld infrastruktúrális fejlesztések
1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés) 1.17.2. felszíni és a felszín alatti vizek 1.17.8. árvízvédelem	Pl.: természetes vízmegtartó megoldások alkalmazása

1.18. Katasztrófavédelem terület-felhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők) 1.18.2. vízrajzi veszélyeztetettség 1.18.2.1. árvízveszélyes területek 1.18.2.2. belvízveszélyes területek 1.18.2.3. mély fekvésű területek 1.18.2.4. árvíz és belvízvédelem	Pl.: Környezeti és természeti kockázatok térképezése és kockázat csökkentő intézkedések
1.18.3.1. kedvezőtlen morfológiai adottságok	Pl. eróziós területek

Egyértelműen megállapítható, hogy

- a víz fizikai egysége ellenére szétaprózottan van jelen a megalapozó vizsgálatban,
- nem mutatja meg a vízben levő, a vízre alapozható fejlesztési potenciált,
- nem tartalmazza (tartalmazhatja) az egyes vizes szakági elemek összefüggéseit, egymásra hatását,
- az ágazati stratégiákkal és programokkal együtt igen sok átfedés, párhuzamosság található.

Összességében a vízzel kapcsolatos jelenlegi települési tervezés és programozás dezintegrált, holott a hatékony, haszon orientált, fenntartható vízgazdálkodás csak integrált keretek között valósítható meg!

2.3 A tervezést alátámasztó egyéb (szakági) stratégiák és programok

A terület- és településfejlesztés rendszerében elkészítendő terveken, vizsgálatokon, tanulmányokon túl számos további stratégiát, programot kell/lehet elkészíteni a településeken. Ezekből mutat a lenti táblázat, a teljesség igénye nélkül néhányat, amelyek valamilyen módon és mértékig kapcsolódnak a települési vízgazdálkodáshoz. Ebből is látható, hogy a víz a település több területén is jelen van, több területére is hatást gyakorol.

A fő problémát viszont az jelenti, hogy ezek önállóan az adott szakterület érdekrendszerében mentén kezeli a vízgazdálkodási elemeket és nem egy egységes vízgazdálkodási stratégiából levezetve határozza meg a teendőket.

Jelenleg kötelezően elkészítendő dokumentációk:

Önkormányzati gyakorlat	Jogi alap
Leader Helyi vidékfejlesztési stratégia (HVS), helyi fejlesztési stratégia	76/2011. (VII. 29.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák LEADER

	<p>fejezetének végrehajtásához 2011-től nyújtandó támogatások részletes feltételeiről, 102/2012. (X. 1.) VM rendelet és 30/2012. (III. 24.) VM rendelet a LEADER Helyi Akciócsoportok feladat ellátásához az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatás részletes feltételeiről,</p> <p>Nemzeti Vidékstratégia 2012–2020, Nemzeti Felzárkóztatási Stratégia 2011–2020</p>
Helyi egészségterv	<p>46/2003. (IV. 16.) OGY határozat a Nemzeti Népegészségügyi programról, 46/2003. (IV. 16.) OGY határozattal elfogadott Népegészségügyi Stratégia „Egészséges Magyarország 2014–2020” stratégia</p>
Vagyongazdálkodási terv, koncepció	<p>2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyonról</p>
Helyi környezetvédelmi program	<p>1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól</p>
Települési szennyvízkezelési program	<p>147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról</p> <p>Települési szennyvízkezelési program</p> <p>20. § (1) A környezet védelmének általános szabályairól szóló törvény rendelkezéseinek megfelelően a települési környezetvédelmi program részeként dolgozza ki az önkormányzat a települési szennyvízkezelési programot.</p>
Esélyegyenlőségi koncepció, terv, program	<p>2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról,</p> <p>321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról,</p> <p>2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól</p>
Helyi sportkoncepció	<p>2004. évi I. törvény a sportról, Nemzeti Sportstratégia, Nemzeti Felzárkóztatási Stratégia 2011-2020</p>

Gazdasági program, fejlesztési terv	2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
Települési vízkár-elhárítási terv	a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. tv., a vizek kártételei elleni védekezésről szóló 232/1996. (XII.26.) Korm. rendeletet és az árvíz- és belvízvédekezésről szóló 10/1997.(VII.17.) KHVM. rendelet

Önkéntes alapon elkészítendő dokumentációk:

Önkormányzati gyakorlat	Jogi alap
A fenntartható fejlődés helyi stratégiája, programja	1386/2013/EU HATÁROZATA a „Jólét bolygónk felélése nélkül” című, a 2020-ig tartó időszakra szóló általános uniós környezetvédelmi cselekvési programról)
Helyi gazdaságfejlesztési koncepció, ill. stratégia (benne: szociális gazdaság fejlesztés (2000 fő felett)	1/2014. (I. 3.) OGY határozata a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról, Nemzeti Vidékstratégia 2012–2020, Magyar Munka Terv a Széll Kálmán Terv alapján
Települési humán erőforrás (foglalkoztatási) fejlesztési stratégia (Helyi Foglalkoztatási Paktum), közfoglalkoztatási terv, koncepció	Európai Foglalkoztatási Stratégia, Új Magyarország Fejlesztési terv, Foglalkoztatás és növekedés, Nemzeti Akció Program a Növekedésért és Foglalkoztatásért, Magyar Munka Terv a Széll Kálmán Terv alapján
Települési energia- és klímastratégia, lakossági energiahatékonysági program	Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008–2020, Nemzeti Energiastratégia 2030
Civil, partnerségi, önkéntes koncepció, közösségfejlesztési stratégia	1068/2012. (III. 20.) Korm. határozat a Nemzeti Önkéntes Stratégiáról, Nemzeti Önkéntes Stratégia 2012–2020
Helyi (önkormányzati) közmenedzsment szervezet-fejlesztési stratégia	Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014-2020
Helyi, települési marketing koncepció	Önkormányzatok belső szabályozása
Helyi önkormányzati kommunikációs, PR stratégia	Önkormányzatok belső szabályozása
Helyi szociális földprogram	Magyarország Nemzeti Reform Programja a Széll Kálmán Terv alapján 1261/2015. (IV. 30.) Korm. határozat Magyarország 2015. évi Nemzeti Reform Programjának elfogadásáról

Helyi közösségi hozzáférési pontokra alapozott távmunka, digitális közmunka program	Magyarország Nemzeti Reform Programja a Széll Kálmán Terv alapján (MAGYARORSZÁG 2015. ÉVI NEMZETI REFORM PROGRAMJA)
Helyi közfoglalkoztatási program	Magyarország Nemzeti Reform Programja a Széll Kálmán Terv alapján

Külön figyelmet érdemel a „helyi környezetvédelmi program”, aminek a tartalmát a **környezet védelmének általános szabályairól** szóló **1995. évi LIII. törvény** maga részletesen szabályozza, és kötelezően előírja

- az ivóvízellátással,
- a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
- a kommunális szennyvízkezeléssel, valamint
- fakultatívan az ár- és belvízgazdálkodással

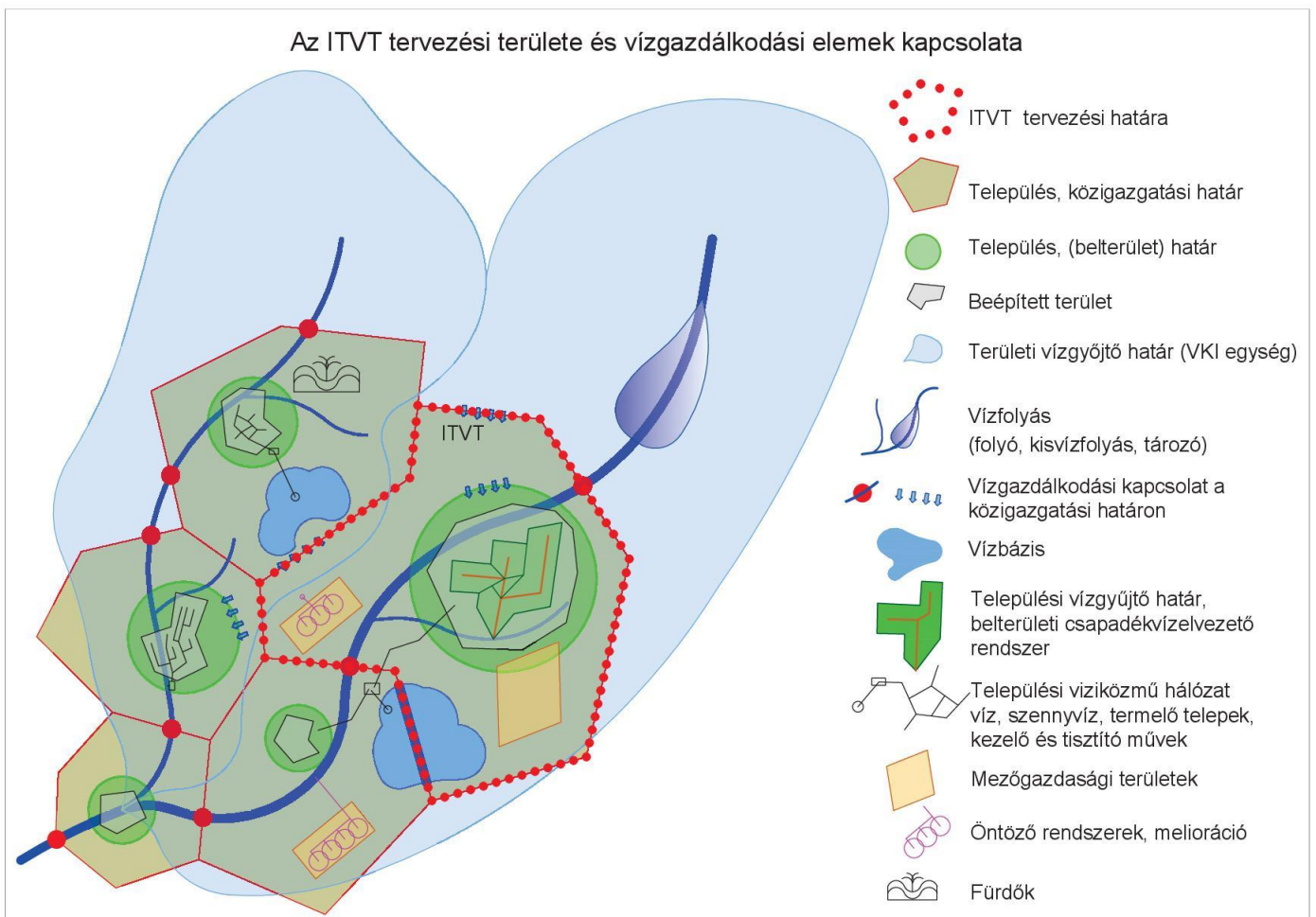
kapcsolatos feladatok és előírások tárgyalását.

3 Az ITVT tartalma felépítése

3.1 Az ITVT területi tervezési lehatárolása

Mint a 2.2 fejezetben bemutatott területfajták alapján látható, hogy a településrendezési tervezés a települések közigazgatási területére terjed ki, és meghatározza a beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területeket (lásd: 314/2012 Korm. 1. sz. melléklet: A megalapozó vizsgálat tartalmi követelményei 1.14.1.3 pont) határait. Ezen túl meghatározza az egyes területek, területkategóriák egymásra vonatkozó hatásait, külön tárgyalva a beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek vízgazdálkodásban betöltött szerepét. Vízgazdálkodási értelemben a beépítésre szánt területen belül megjelenik a települési vízgyűjtő fogalma, ami sajátos műszaki tartalommal bír.

A fentiek indokolják és alátámasztják, hogy az **ITVT tervezési területe a település közigazgatási területe** legyen, ezen belül értelmezve a vízgyűjtőket és települési vízgyűjtőket, valamint a tervezési határon jelentkező input és output kapcsolatokat, hatásokat.

A települési vízgazdálkodást gyakran a belterületre és beépítésre szánt területre egyaránt értelmesebb, elsősorban azért, mert a víziközmű ellátással és csapadékvíz-elvezetéssel (csapadékvíz-gazdálkodással), azaz a vízgazdálkodási célú műszaki infrastruktúrákkal azonosítják. Kétségtelenül ezek – általában – a település valamennyi lakosát, minden nap érintik. Azonban számos további vízgazdálkodási tennivaló jelentkezik a település közigazgatási területén belül, ami meghatározza a település vízviszonyait, ezen keresztül az élıhetőségét és túlnyúlik a település belterületi és beépítésre szánt területén. Ilyenek többek között:

- a helyi vízkárelhárítás
- a település – az önkormányzat – tulajdonában levő vízellátási létesítmények üzemeltetése, fenntartása, fejlesztése (pl. rekreációs célra átalakított korábbi vályoggödörök, a település határában levő tározó stb.)
- lakott területi és egyéb, pl. külterületi utak menti vízvezető hálózat fejlesztése, fenntartása és üzemeltetése
- vízmosások megkötése
- vízbázisvédelem
- védett területekkel kapcsolatos vízügyi szempontok érvényesítése (pl. vizes élőhelyek).

A külterületek bevonása az ITVT tervezésbe azért is jelentős, mert mintegy ezen keresztül teremthető meg a kapcsolat azzal a vízgyűjtőterülettel, amin a település fekszik. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a közigazgatási határ, mint mesterségesen kijelölt vonal, nem esik egybe a természetes vízgyűjtő határokkal. A közigazgatási határt, mint virtuális vonalat azonban nem ismeri a víz, azon áthalad. A település közigazgatási területén a víz, mint külső tényező jelentkezik (ez az ITVT szempontjából input-output ként jelenik meg), ami meghatározza, befolyásolja a külterületen levő területhasználatot (pl. mezőgazdasági termelést), valamint a külterületről érkező vizek kezelésének a teendőit a belterületre nézve. A vízgyűjtő tágabb területrészei felől és felé érkező vizek mind mennyiségi, mind minőségi hatással vannak az ott levő víztestekre.

Mindkét irányú hatás esetén jelentős tényező a külterületen zajló területhasználat, amit pedig a területrendezési eszközökben kell rögzíteni.

3.2 Az ITVT felépítése, szakmai tartalma

Az ITVT három fő részből áll, amelyek követik a településfejlesztési koncepció, illetve stratégia felépítését:

- I. Megalapozó vizsgálat** - Adottságok, helyzetelemzés, meglévő dokumentációk (Települési vízkárelhárítási terv)
- II. Stratégiaalkotás** - Kihívások, hajtóerők, alkalmazkodási kényszerek
- III. Programalkotás** - Célok és azok beavatkozási területei

Az **első fő fejezet** enciklopédikus összefoglalása a település vízrajzi - vízgazdálkodási adottságainak. A fejezet felépítése a Nemzeti Vízstratégiában alkalmazott szakágazati felosztást követi, úgymint:

- Adottságok és átfogó szakterületek (a település helye a vízgyűjtőn, ideértve a morfológiai, hidrometeorológiai stb. adottságokat, helyi és országos szintű monitoringot és adatbázisokat, valamint a település vízkészleteinek mennyiségét és minőségét, állapotuk jellemzését).
- Települési (belterületi) vízgazdálkodás, víziközművek (vízellátás, szennyvízelvezetés és tisztítás, csapadékvíz gazdálkodás, belterületi vízrendezés, fürdő, termálvíz-hasznosítás, rekreációs vízfelületek).
- Területi (külsőterületi) vízgazdálkodás (árvízmentesítés, árvízvédelem, síkvidéki vízrendezés, dombvidéki vízrendezés, mezőgazdasági vízgazdálkodás, vizes élőhelyek és védelmük).
- Intézmények, partnerség (belterületi és külsőterületi vízgazdálkodásban szerepet betöltők).

Fő célja, hogy egyben, az egyes elemek összefüggéseit is elemezhető módon legyenek számba véve a település vízgazdálkodásával összefüggő kérdések, témakörök kiinduló helyzetértékelése.

Ez egyben alapot biztosít a településfejlesztés tervezéshez, ahol a jelenlegi állapotában a megalapozó vizsgálat helyzetfeltáró munkarésében szétdarabolva jelentek meg a vízzel kapcsolatos adottságok és tevékenységek. Az egységes szerkezetben való tárgyalással az ITVT megalapozottsága is erősödik azzal, hogy komplexen lesznek vizsgálva - az olyan adottságok és hatótényezők, mint pl. a település csapadékvízviszonyai, a talaj és a víz viszonya stb.

Az ITVT Megalapozó vizsgálat tervfejezete egyben kiinduló alapot, közvetlen információkat biztosít a településfejlesztés tervezéshez, például:

- víziközművek területén a hálózat helyét, helyigényét, egy építendő szennyvíztisztító mű területét,
- a katasztrófavédelmi fejezetben a helyi katasztrófavédelmi szervezet saját kitelepítési, lakosság-ellátási, szervezési feladatait, mert a műszaki (és a helyi vízügyi igazgatóság szakmai irányításával zajló) feladatok az ITVT-ben jelennek meg,
- a környezetvédelmi fejezet koncentrálna az ökológiai és az egyéb átfogó környezetvédelmi feladatokra, mert a vízminőség-védelmi tennivalók az ITVT-ben jelennek meg, azzal, hogy ott a pl. vízkészlet-gazdálkodással összefüggésben lesznek tárgyalva.
- közútról lefolyó vizek esetleges vízminőségi és mennyiségi problémái.

A 6. Intézmények, partnerség című fejezetnek kitüntetett jelentősége van, mert itt kell bemutatni/rögzíteni **a település vízgazdálkodásának szervezeti felépítését, felelősségi köreit**. Erre azért (is) van szükség, mert az ITVT nem pusztán klasszikus értelemben vett terv, azaz fejlesztési feladatok végrehajtásának a módja, hanem a települési „vizek”

működtetésének is a dokumentuma, legalábbis a települési önkormányzat feladatait illetően. Operatív leírást, mintegy működési protokollt kell adnia, hogy a működés során, különösen minősített helyzetekben (kisvízfolyások hirtelen áradásai, extrém szárazság, vízkorlátozást igénylő helyzet, vízminőségi havária stb.) kinek, mi a feladata, ki kit értesít, kivel egyeztet.

A „**Stratégia alkotás - kihívások, hajtóerők, alkalmazkodási kényszerek**” című **második fő fejezet** tulajdonképpen két fő részből tevődik össze:

- **A társadalmi – gazdasági igények várható változásai** című fejezet azokat az igényváltozásokat méri fel, amelyek a vízviszonyokkal szemben megjelennek. Ilyenek például a lakosság létszámának várható növekedése, ezzel a növekvő ivóvíz és szennyvízkibocsátás vagy a település iparának a fejlesztési terve ipari park létrehozásával. E tekintetben az ITVT a helyzetfeltáró munkarész, a koncepció és a stratégia vonatkozó részeire támaszkodik. Ezek a **belső hajtóerők**.
- **A külső hajtóerők** képezik a II. fejezet lényegi mondanivalóját, amiben vezető szerepet a klímaváltozás vízgazdálkodási vonatkozásai kapnak, hiszen a víz lesz a változások első vesztese, akár a gyarapodó szélsőségek által (villám árvizek, aszályok stb.). Ugyanitt tárgyalandók a területi determinációk (megyei, térségi, VGT, ÁKK stb.)

A **harmadik fő fejezet – Program alkotás** jelöli ki a célokat, és azok eléréséhez szükséges eszközöket, beavatkozási területeket. Lényeges eleme, hogy a települési vízgazdálkodás fejlesztésnek szoft (nem létesítményes) eszközei itt kerülnek meghatározásra, ami a rugalmas, alkalmazkodó vízgazdálkodás alapvető eszköze. Itt kell megadni, **hogyan az ITVT-ben meghatározott célok, programok hogyan érvényesíthetők a településfejlesztési tervekben és szakági területein** (környezetvédelem, katasztrófavédelem, tájképvédelem stb.). Ugyancsak itt szerepel, **hogyan az ITVT által támasztott követelmények hogyan jelennek meg a szerkezeti tervben és a helyi építési szabályzatban, azaz konkrétan területekre, területrészekre telkekre bontás lehetőségét és módját kell rögzíteni.**

Az ITVT-ben meghatározottak és rögzítettek tekintetében kiemelten fontos, hogy az ITVT-ben rögzítettek átültetésre kerüljenek a helyi építési szabályzatba, azaz **a település saját településfejlesztési szabályozási rendszerében is rögzítse a vízgazdálkodással összefüggő kööttségeket, teendőket, követelményeket.** Mindezek révén az ITVT, azaz a települési vízgazdálkodás szervesül a településfejlesztés és -településrendezés rendszerébe és a

- víz és a vízviszonyok fenntartható módon járulhatnak hozzá a település mindennapi életéhez és fejlődéséhez,
- a település ezen keresztül, elfogadva, hogy ez is része a fejlesztésnek és hozzá tud járulni a vízzel való fenntartható vízgazdálkodáshoz.

3.3 Az ITVT adatbázisa, digitális települési vízgazdálkodás alapjai

3.3.1 Az ITVT készítéséhez szükséges alapadatok

Tekintettel arra, hogy az ITVT egyfajta települési összegző dokumentum a települést érintő, a település vízgazdálkodását befolyásoló vizek tekintetében, ezért az ITVT elkészítéséhez, igen sokrétű adatokat kell összegyűjteni.

A vízgazdálkodási elemek alapadatai tekintetében az alábbi területek a meghatározóak:

- a területhasználatok jellemzése (pl. kertváros, sűrű beépítettség, nagy burkolt felületek stb.)
- víziközmű rendszerek, csapadékvíz-elvezetés és tározás statikus (térbeli leíró rendszeradatok) és dinamikus (időbeli, üzemeltetési) adatai,
- időszakos és állandó vízfelületekkel bíró rendszerelemek (tó, tározó, időszakos és állandó vízfolyások, csatornák, stb.),
- vízkivételek és használt vizek rendszerbe való juttatásának helyei és mennyiségei és minőségei (m³/nap),
- vízjogi engedélyben rögzített egyéb vízhasználatok és kapcsolódó adatok,
- felszín alatti vizek évi dinamizmusát bemutató , többek között kútadatbázisok és vízmérleg adatok

A fent említett információkat, adatokat rendszerezetten, az alábbi szempontok szerint kell összegezni:

- térképek jellege (digitális, papír, szkennelt papír),
- a mérések gyakorisága és helyei, a mérési adatok elérhetőségei,
- leíró adatok és egyéb információk elérhetőségei.

Hiteles, referenciaként szolgáló állományok.

Az adatok, hosszú távú adatsorok esetében a mérések és észlelések technikájának megfelelően különböző módon és formátumban állhatnak rendelkezésre. Ezeket minden esetben megfelelő módon kell homogenizálni, illetve lehetőség szerint a feldolgozáshoz digitálisan rögzíteni kell. A térinformatikai, a táblázatos, illetve a leíró jellegű adatok esetében az a digitális változat tekintendő hiteles, referenciaként szolgáló állománynak, ahol az elkészítés, módosítás, illetve az ellenőrzés/jóváhagyás/validálás dátuma fel van tüntetve.

A fentiek mellett, vízgazdálkodási szempontból kiemelkedő szereppel bírnak az egyes természetvédelmi szempontból kiemelten fontos területek vízigényeit (térbeli és éves dinamikáit tekintve) is össze kell gyűjteni. Ennek során be kell azonosítani a vizes és víztől függő élőhelyeket és a víztestként (még) nem regisztrált egységeket is, például légifelvételek kiértékelése alapján.

Az alapadatok tekintetében fontos megjegyezni, hogy magának az ITVT-nek nem része az alapadatok előállítása. Amennyiben az ITVT készítése szempontjából nem megfelelő, hiányos adatbázis lehet csak fel, akkor ezek pótlásáról, pontosításáról az érdekelteknek kell gondoskodni. Ezt az ITVT készítése során is el lehet készíteni, de ezt mindenképpen külön kell kezelni, értékelni, illetve tekintettel kell lenni ezen állományok előállításának, pontosításának időigényére.

Egyes témakörökben és egyes helyeken az adatok tekintetében napjainkban gyakran adatbővítéssel is lehet találkozni.

Abban az esetben, ha a meglévő és megfelelő adatbázis előállítása a rendelkezésre álló kereteket meghaladja, az még nem jelentheti, hogy az ITVT nem készíthető el. Ebben az esetben az ITVT készítés során fel kell tárni a hiányosságokat, ezeket be kell mutatni és megadni azon lépéseket, teendőket, amiket az adott települési környezetben el kell végezni a továbbiakban ezen a téren. Az ITVT mint folyamatában fejlődő és aktualizálendő települési összegző dokumentum esetében az egyes alapadat-felülvizsgálatok, korszerűsítések, valamint adat bővítések folyamatosan beépíthetők az ITVT tervezési rendszerébe. Ebben a tekintetben is igaz, hogy a folyamatosan fejlődő környezetben az adatok rögzítése, tárolása és pontossága folyamatosan változik, fejlődik a technológia fejlődésének köszönhetően.

Az ITVT egyik célja a társadalmilag és gazdaságilag is elfogadott igények kielégítése és a vízkárok megelőzése hosszú távon, éppen ezért nemcsak a helyi vagy vízgyűjtő szinten jelentkező információkat kell összegezni, összekapcsolni. Az ITVT-ben meg kell jeleníteni a települést érintő egyéb fejlesztési tervekben szereplő információkra, azok egy adatbázisba rendezésére, különös tekintettel a települést érintő felszíni és felszín alatti vizekre. Ennek mentén meg kell teremteni az összhangot az alábbiak között:

- az országos és térségi közútfejlesztési programok helyi relevanciájára,
- a vízgyűjtőgazdálkodási tervben rögzített célkitűzések és a releváns EU-s irányelvek (Nitrát, Árvízi, Ivóvíz, Fürdővíz, Települési szennyvíz stb.) végrehajtását támogató lefektetett fejlesztési programokban betervezett beavatkozások helyének azonosítására, a projektgazda megnevezésére,
- a települési vízgyűjtőre hatással bíró pl. agrárfejlesztések (pl. agrár-környezetvédelmi programok, külterületi utak fejlesztési tervei) releváns elemeire.

A fentiekből egyértelműen látszik, hogy az egyes települések vízgazdálkodásával összefüggő alapadatok köre rendkívül széles. Ezért szükség van mind a helyi, mind pedig az országos adatbázisok helyi relevanciájú adatállományának felkutatására, szükség esetén aktualizálására és közös rendszerbe illesztésére.

3.3.2 A digitális adatbázis

Az ITVT hosszútávú hatékony kezelése minden szempont egységes figyelembevételével mellett digitális térben lehetséges. A digitalizálás a felszíni és felszín alatti környezet, valamint a közműrendszerek adatainak, információinak a leképezését jelenti digitális formában. A digitalizálás alapfeltétele a (digitális) adatállomány megléte, szükség szerinti létrehozása, és ezt oly módon kell megvalósítani, hogy megfeleljen az ITVT szempontjából elvárt részletességnek és pontosságnak. Utóbbi ellenőrzött és mérések alapján korrigált adatokat jelent. Fontos továbbá, hogy megfelelő struktúra álljon rendelkezésre, amit folyamatosan fejleszteni is lehet.

Az adatbázisokat rendszeresen felül kell vizsgálni, és a fizikai rendszerek állapotában bekövetkezett változásokat át kell vezetni. A hibás, vagy hiányos adat hibás következtetésekhez, összességében hibás tervezéshez, hibás döntésekhez vezet. A digitális adatbázis létrehozása tehát nem cél, hanem elengedhetetlen eszköz.

A vízgazdálkodásban alkalmazható adatbázisok különböző részterületekre vonatkozóan és már jelen állapotban is nagy számban léteznek az országban. Az adatok jelentős része digitális. Kérdés, hogy ezek az állományok milyen mértékben használhatók az ITVT számára a fenti célok eléréséhez. Ezzel kapcsolatban az alábbi általánosságok állapíthatók meg azzal, hogy természetesen ettől eltérő (kedvezőbb vagy kedvezőtlenebb) helyzettel is lehet találkozni.

Általános jellemzés: Az adatbázisok általában országos adatbázisok, kijelölt adatgazdák gondozásában vannak. Számos esetben csak külön díj fizetése ellenében érhetőek el. Az adatbázis felépítése, térbeli felbontása azonban ettől függetlenül nem minden esetben megfelelő a városi környezethez, a tárolt objektumok hiányosak, és sok esetben csak a korlátozottan alkalmazható formában léteznek. Az adatok minősége a mérésen alapuló ellenőrzés gyakori hiányában pontatlan. Ez nem jelenti azt, hogy általában nem használhatók a rendelkezésre álló adatok, viszont felhívjuk a figyelmet, hogy azok megfelelőségét az ITVT tervezés szempontjából ellenőrizni kell. Ennek alapján lehet javaslatot tenni az esetleges adat kiegészítésekre, pontosításokra.

Igény az ITVT készítés szempontjából: A település-specifikus adatbázisok esetében, általában az adatgazda és egyben az adatállomány frissítésének felelőse a település önkormányzata (esetleg a település tulajdonában lévő szolgáltatókkal megosztva). Az adatbázisban található állomány területi vonatkozásban a település közigazgatási területét fedi le. E mellett az ITVT szempontjából igény, hogy a rendelkezésre álljanak a vízgyűjtő szintű adatok a térszínen és a térszín alatt egyaránt. Ide tartoznak a településen átfolyó kisvízfolyásokhoz, és/vagy ahonnan

a felszíni lefolyások a település területét érintik, illetve felszín alatti víztestek, vízbázisok lehatárolása.

Az ITVT-hez azonban nem csak az adatokra van szükség, hanem az ebből levonható információkra is. Az adat nem feltétlenül azonos a belőle származtatható információval.

Kétféle adattípust különíthetünk el:

- A kvázi **állandó adatok**, pl.: **térinformatikai adatok** (lásd: a 3.3.1-ben összegzett alap adatokat), és
- a változó, pl.: **monitoring adatok**, azaz **folyamatokhoz tartozó adatokat**, amiket általában idősor formájában tárolunk, hasznosítunk és monitoring rendszer kiépítését és működtetését igénylik.

A fentiekben definiált második csoportba tartozó adattípusok esetében az adat információ tartalma, elsősorban a más adatokkal való relációban (például idősor) értelmezhető és minden esetben szükséges azok feldolgozása szakmai kiértékelése.

Térinformatikai adatok

A térinformatikai adatok (mint a területhasználatok térbeli adatai egy településen, a közműhálózatok adatai stb.) többsége az időben állandó, vagy alkalmanként módosulnak, bővülnek, válnak egyre részletesebbé. A módosulásokat, bővítéseket értelemszerűen át kell vezetni a meglévő adatbázisba.

A térinformatikai adatállomány akkor megfelelő, ha térbeli adatokkal rendelkezik, vízszintes és függőleges irányú felbontása (3D) és az egyes objektumok helyének koordinátái a település területére vonatkozóan cm-es pontosságúak. Az adatállományban az objektumokat vektoros formában kell tárolni ehhez kapcsolódó attribútumokkal, hogy a digitális ITVT-ben megfelelően felhasználhatók legyenek. A papír alapú állományok feldolgozásából származó (scannelt) állomány nem, vagy csak korlátosan használható, többek között azok pontosságának hiánya miatt.

A meglévő, nem országos adatbázisok közül, elsősorban a víziközművekre, azon belül is főként a csatornahálózatokra vonatkozó adatbázisok esetében jellemzőek a hiányos és pontatlan adatok, amik a papír alapú nyilvántartások ellenőrizetlen és nem megfelelő átvételéből származnak. Hiányoznak továbbá az üzemiállapotra vonatkozó pl.: a feliszapolódásra vonatkozó adatok. További problémát jelenthet, hogy a nem nyilvántartott hálózati elemekről pl.: a csapadékvíz csatornákról ezek a hivatalos közműnyilvántartások hiányosak. Ezeket az pontatlanságokat, esetleges hiányosságokat a szimulációs modellek természetesen kimutatják és a számítások így nem lesznek reálisak. Ezekben az esetekben elkerülhetetlen az adatállományoknál a felmérések kiegészítése, mielőtt alkalmazásra kerülnek. A fentiek alapján

sajnos több esetben megállapítható, hogy a rendelkezésre álló nagy adatállományok ellenére, a reális, felhasználható információk szegényesek, de legalábbis erősen korlátozottak.

Monitoringon alapuló adatállomány

A Monitoringon alapuló adatállományba tartoznak például,

- a települési vízfolyások vízállás, vízhozam és vízminőség adatai,
- a talajvízszint az észlelő kutakban,
- a csapadékadatok egy-egy csapadékesemény során,
- az ivóvíz fogyasztási adatok terület és/vagy nyomásonként,
- a csatornahálózati áramlások, műtárgyaknál mért szintek és áramlás adatok,
- szivattyúk üzemelési adatai,
- stb.

Ezek méréséhez, kinyeréséhez célzott monitoring hálózatot kell kiépíteni, amelynél a mért fizikai paraméter digitális jellé alakul, ami egy adattovábbítási rendszeren keresztül jut a tárolást vagy a jelfeldolgozást végző számítógépbe. A mérést és a jelátalakítást végző műszerek elhelyezése, műtárgy vagy mérési profil kialakítása, a mérés gyakorisága és pontossága meghatározó jelentőségű a megfelelő, használható adat létrehozásához.

Ezért a monitoring koncepciójának kidolgozásánál, a rendszer kiépítését megelőzően az alábbi kérdések tisztázására feltétlenül szükség van:

- Mi lesz a mérés célja, **miért kell a mérés?**
- Mit kell mérni?
- Mikor és mennyi ideig tartson a mérés?
- Mekkora legyen a mérési időlépcső?
- Hol kell mérni?
- Hogyan és ennek megfelelően milyen eszközzel kell mérni?
- Hogyan lesznek gyűjtve, feldolgozva, **értékelve** és archiválva a mért adatok?

Az nem kérdés, hogy mérés általános célja az adatok célzott beszerzése. Azonban a beszerzendő adatok **felhasználásának célja** nemcsak pontosítja, hanem **meghatározza a mérés technikáját**, célját, amit az alábbi felsorolás összegez. A szokásos célok a következők:

- Számítógépes szimulációs modellek kalibrálása és igazolása.
- Tervezés és méretezés.
- Intézkedések hatékonyságának értékelése.
- Változások (trendek) kimutatása és értékelése.
- Üzemelés optimalizálás.

- Szolgáltatási díj meghatározásának pontosítása.
- Vállalati biztosítás megalapozása.

Megjegyzendő, hogy ugyanazon mérési adatok több célú felhasználást is lehetővé tesznek attól függően, hogy a méréshez milyen előírások, követelmények tartoznak. Fontos, viszont megjegyezni, hogy a többcélú felhasználás érdekében nehogy az egyes részcélokhoz szükséges adatpontosság sérüljön.

Amint az a szokásos célok felsorolásából kitűnik, egy digitális térben a második adatcsoport teszi lehetővé, hogy az ITVT helyességének ellenőrzése és a változtatások következményeinek ellenőrzése a tervezési fázisban lehetővé váljon, és szükség esetén módosítható legyen.

3.3.3 A digitális ITVT

Az ITVT elkészítéshez a digitális adatállomány mindenre kiterjedő kialakításán túl további fejlesztési lépések is szükségesek. Ilyen például a valós, fizikai rendszer digitális modelljének a felépítése. Ez számítógépes szoftverek alkalmazásával oldható meg. Mára a piacon számos ilyen szoftver áll rendelkezésre, azonban azt fontos megjegyezni, hogy az alkalmazandó szoftverek kiválasztásakor részletesen ismerni kell a célfeladatot és annak szimulációs elvárásait. Csak a megfelelő célszoftverrel kaphatunk megfelelő és megbízható eredményt. Fontos az elején meghatározni, hogy a szoftver kiválasztásánál a rövidtávú egyszeri használat vagy az építkező, megfelelő háttérrel, támogatással rendelkező hosszútávú használatot célozza meg a település. A szoftverek akkor válnak a település csatornahálózatának, ivóvízellátó hálózatának, felszín alatti vizeinek stb. digitális modelljeivé, ha azokat a településhez tartozó digitális adatállománnyal lesznek feltöltve, és a kiválasztott szoftver képes az adott modellezési célra. Arra is érdemes odafigyelni, hogy az idő előrehaladásával egyre több települési feladat, tervezés kerülhet át a szimulációs térbe és ezek fogadására is alkalmas legyen a rendszer.

A megfelelően felépített modellek alkalmasak a rendszerekben lejátszódó folyamatok számítására akár komplex, integrált módon is, a számítási eredmények megjelenítésére és kiértékelésére. Ezzel lehetőséget adnak a tervezési fázisban különböző, a települést érintő fejlesztések következményének hatásainak vizsgálatára. Például vizsgálni lehet egy városfejlesztési tervben foglalt új ipari terület kiépítésének a városi vízi infrastruktúra rendszerére gyakorolt hatását, azaz meghatározható vele, hogy

- a túlterhelést okozó új helyzet elkerülése milyen mértékű visszatartást igényel az új fejlesztési területen, vagy,
- hol és mekkora beruházást tesz szükségessé a hálózat kapacitásának bővítésére, vagy,

- a zöld infrastruktúrafejlesztésnek hol és milyen mértékű terheléscsökkentő hatása lesz a csapadék/egyesített rendszerű csatornahálózatra, vagy,
- a hálózat valamely részének kiöntése milyen, nem feltétlenül csatorna beruházást igénylő módon váltható ki olcsóbban, stb.

Összegezve: a városfejlesztések hatásai a vízi infrastruktúrára modellezhetők, a következmények értékelhetők és a beavatkozások prioritási sorrendbe állíthatók a tervezési, előkészítési fázisban. Ezek a vizsgálatok és eredmények digitálisan összeállíthatók egy Master Plan (MP) dokumentációban. Az így létrehozott MP sokkal több, mint egy olyan dokumentum, amiből tematikus térképek állíthatók elő, mivel különböző, akár időben módosuló elképzelések úgy építhetők be, hogy az új helyzetre vonatkozóan a fenti információk a régihez hasonlóan újra kinyerhetők.

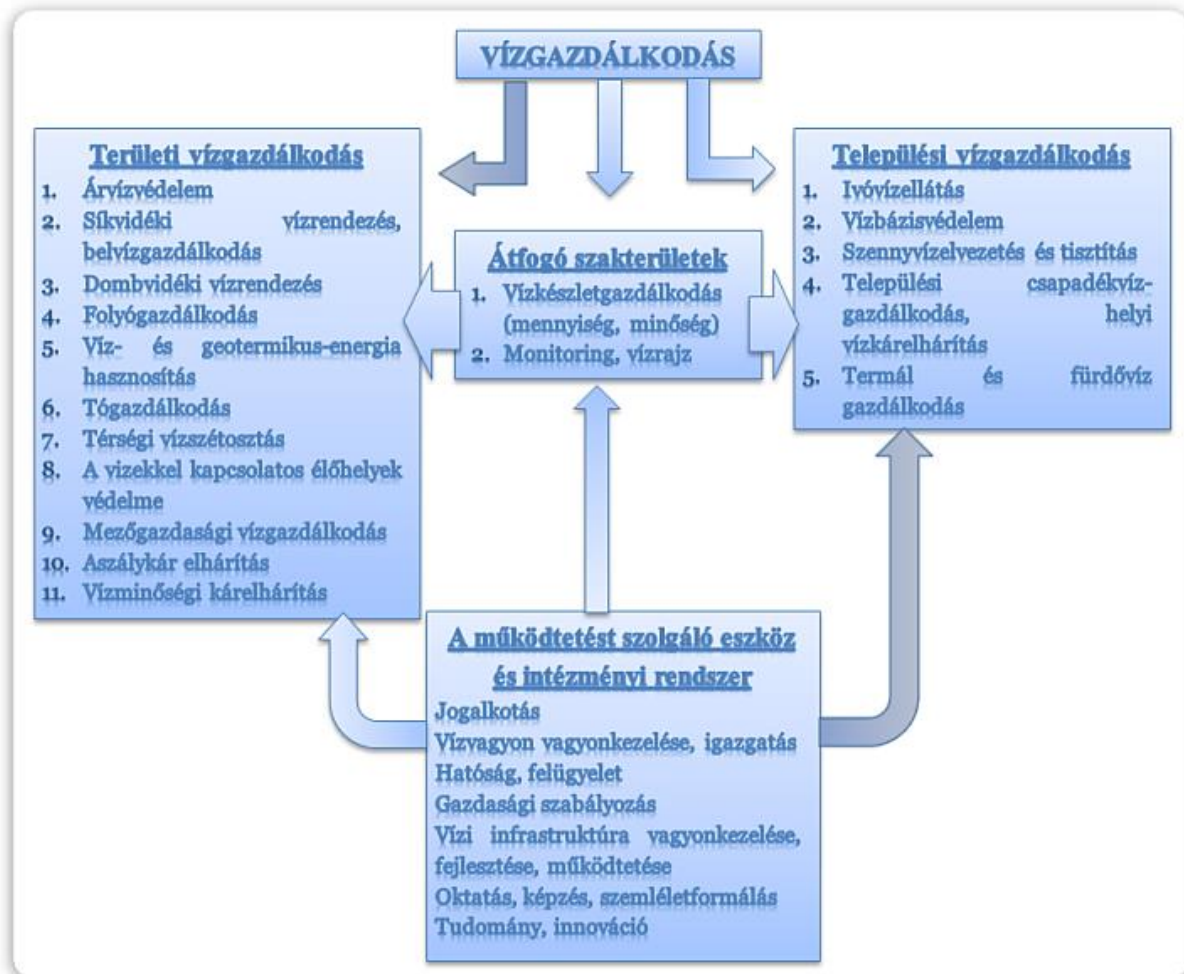
3.3.4 Digitális víz 4.0 és a digitális ITVT kapcsolata

Tekintettel arra, hogy a városi vízi infrastruktúra létezésének értelme az általuk nyújtott szolgáltatás, a tervezésnek olyan **jó energiahatékonyságú rendszerek létrehozását kell támogatnia, amelyek kellő minőségű és biztonságú szolgáltatást képesek nyújtani** a jövő kihívásait jelentő éghajlatváltozás és urbanizáció nyújtotta körülmények között is. Tehát az alkalmazkodni képes, szabályozott rendszerek kialakítása és működtetése a cél. A digitális víz 4.0-ban meghatározottaknak megfelelően, tekintettel a jövőre hosszabb távon az ITVT-t a digitális térben kell elhelyezni, azaz a digitális ITVT keretein belül, megfelelően felépített ún. digitális másolatok (Digital Twin) alkalmazásával valósítható meg.

3.4 Az ITVT-ben összegzendő, beemelendő egyéb vízgazdálkodást érintő dokumentumok jegyzéke

3.4.1 Vízgazdálkodás szakágazatai

AZ ITVT-ben a vízgazdálkodás szakterületeit (szakágazatait) a Nemzeti Vízstratégiában rögzített felosztás szerint ésszerű alkalmazni.

A vízgazdálkodás szakágazatai

3.4.2 Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

Az elmúlt másfél évszázad súlyos károkat okozott Európa vizeinek állapotában, különösen a vízi élővilágban, létszükséglet a romlás megállítása, illetve a helyreállítás. Ezt célozza az EU A Víz Keretirányelv (az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK Irányelve a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról): Célja a felszíni vizek jó ökológiai és kémiai, illetve a felszín alatti vizek jó kémiai és mennyiségi állapotának vagy potenciáljának elérése és fenntartása. A jó állapot elérésének határideje 2015 volt, amely megfelelően indokolt esetben 2021-ig és 2027-ig meghosszabbítható. **A tervezés hazai szabályozása a**

vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló **221/2004. (VII. 21.) Korm. rendeletben** található. Ennek értelmében a terveket országos szinten, **4 részvízgyűjtőre** (Duna, Tisza, Dráva, Balaton), **42 tervezési egységben úgynevezett víztestekre kell elkészíteni.** A víztestekre határozzák meg azok minősítését célállapotát, a jó állapotának biztosítása és a jó állapot megőrzése érdekében szükséges alap- és kiegészítő intézkedéseket, **A tervet 6 évenként felül kell vizsgálni.** Eszközeként készült el az első Vízyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT1 - 2010), majd a második, a 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozattal elfogadott „Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve” (VGT2). A VGT3 most készül, hatályba lépése 2022-ben várható. A VGT-k adattartalma igen nagy segítséget ad az TVT összeállításához.

3.4.3 Nagyvízi mederkezelési terv

A rendkívüli árvizek történetében példátlan gyorsasággal egymást követő és a korábbi vízszintmagasságokat rendre meghaladó árvizek 1998-2013 között azt bizonyítják, hogy az árvízvédekezés hagyományos eszközei kimerültek. A sikeres védekezés esélyének megőrzéséhez új eszközöket is keresni kell, elsősorban a megelőzés területén. Különösen jelentős, hogy a medrekben elhelyezkedő építmények, elvadult szántók, erdők aljnövényzetének elburjánzása stb. korlátozzák a folyó természetes életterét. Ezért vált szükségessé az e területeken való gazdálkodás, a nagyvízi meder használatának a szabályozása. **A „nagyvíz mederkezelési terv” intézményét a vízgazdálkodásról szóló törvény hozta létre.** A részletes szabályokat **a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadóvizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendje és tartalmára vonatkozó szabályokról** szóló **83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet** tartalmazza. A tervben lefolyási zónákra (elsődleges, másodlagos, átmeneti, áramlási holtter) osztják a nagyvízi medret. A jövőben a lefolyási zónákhoz rendelt szabályok alapján adnak ki vízügyi szakmai szempontból mérlegelt ún. nagyvízi mederkezelői hozzájárulást. **A tervdokumentációkat 2017-ben az Országos Vízügyi Főigazgatóság elfogadta.**

3.4.4 Árvízi kockázatkezelési terv

Az elmúlt évtizedek nagy árvizei súlyos károkat okoztak egész Európában. A szembeszállás velük csak akkor lehet hatékony, ha az közösen, azaz az országhatárokkal is megosztott vízgyűjtőkre orientáltan történik. Ez indokolta az árvízi kockázatok felméréséről értékeléséről és kezeléséről szóló az Európai Parlament és a Tanács 2007/60/EK irányelve megalkotását. Az irányelv hazai végrehajtását **a vizek többletéből eredő kockázattal érintett területek meghatározásáról, a veszély- és kockázati térképek, valamint a kockázatkezelési tervek készítéséről, tartalmáról** szóló **178/2010. (V. 13.) Korm. rendelet** szabályozza. A szabályozás előírja, hogy előzetes kockázatbecslést, árvízi veszély- és kockázati térképeket, továbbá az

árvíz kockázat kezelésére, csökkentésére hozandó intézkedéseket kell kidolgozni. A tervezési egységek:

- a Duna részvízgyűjtő területén a Felső-Duna, Közép-Duna, Alsó-Duna,
- a Felső-Tisza, Közép-Tisza, Alsó-Tisza,
- a Dráva,
- és a Balaton.

A tervet, összhangban a VGT-vel **6 évenként felül kell vizsgálni**. Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Tervét a **Kormány a 1146/2016. (III. 25.) sz. határozattal hagyta jóvá**, megtalálható a **vizugy.hu** honlapon.

3.4.5 Települési vízkárelhárítási terv

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 4.§ (1) pontjában rögzíti a települési önkormányzat vízgazdálkodással összefüggő feladatait, amely értelmében a település önkormányzatának dolga a helyi vízrendezés, ár- és belvízelvezetés és települési vízkárelhárítás ellátása. A 10/1997.(VII.17) KHVM rendelet az árvíz- és a belvízvédekezésről 3.§. (1) pontja alapján a védekezésre kötelezetteknek tervet kell készíteni. **A vizek kártételei elleni védekezés szabályairól** szóló **232/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet** értelmében a tervet a területileg illetékes vízügyi igazgatóság hagyja jóvá. A terv hangsúlyozottan a lakott belterületek védelme érdekében szükséges információkat, utasításokat, rendelkezésre álló erőforrásokat, kapacitásokat és fejlesztési lehetőségeket taglalja, csak érintőlegesen tartalmazza a település területén nem önkormányzati (pl. elsőrendű árvízvédelmi vonalon történő védekezés, lokalizáció stb.) feladattal kapcsolatos védekezéseket, valamint a belterületet nem veszélyeztető, külterületi elöntések során végzendő vízkár-elhárítási feladatokat. A terv jogszabályi, eljárási és műszaki információkat egyaránt tartalmaz a hatékony beavatkozásokhoz szükséges részletezettség szintjén. **Készítésére vonatkozóan tervezési segédlet áll rendelkezésre**, megtalálható a **www.ovf.hu** honlapon a védekezés/helyi vízkárelhárítás menüpontban.

4 Javaslat az ITVT bevezetésére, a tervezés folyamatára és támogatási rendszerekhez való illesztésére

4.1 ITVT jogszabályi alapjainak a megteremtése, szabályozási javaslat

Az ITVT, - mint a települések vízgazdálkodását érintő új tervezési folyamat - helyét és létjogosultságát a meglévő tervezési folyamatokban a megfelelő jogi környezet kialakítása teremtheti meg. A jogi szabályozás mértéke és szükségessége alapvetően annak a függvénye, hogy az ITVT kötelező vagy önkéntes tervezési feladatként kerül meghatározásra.

- Az „**önkéntes**”, esetében nincs külön jogszabályi kötelezés, a módszertant, tartalmat szakmai útmutató keretében lehet rögzíteni. Ilyen típusú gondolkodásnak, tervezésnek egyik példája a klímaalkalmazkodási stratégia, amelyet a települések Önkéntes alapon készíthetnek, azonban nemzetközi vetülete is van (SECAP).
- A „**kötelező**” esetében jogszabályi keretek mentén történik a tervezési folyamat és az abban meghatározottak végrehajtása. Ennek jellegzetes példája a Települési környezetvédelmi program, amit Ktv. 46. §-a (1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól) definiál, és amiben mind a tervezés módszertana, mind az időszakos felülvizsgálat szükségessége részletesen szabályozott.

Mivel az a cél, hogy az ITVT egy olyan vízgazdálkodási tervezési eleme legyen a településnek, amit a település nem csak a saját érdekei és igényei mentén készít el és tart be akkor célszerű a szabályozott keretek megteremtése, azaz „**kötelező**”-vé tétel. Ez azon elv mentén is indokolt, hogy a vízgazdálkodás területi, vízgyűjtő lehatárolási rendszere megköveteli, hogy összességében minden település rendelkezzen ilyen tervvel, ezek a tervek egységes szakmai tartalommal és egymással való kapcsolódások mentén készüljenek, továbbá időszakonként aktualizálásra, felülvizsgálatra is kerüljenek.

Ahhoz, hogy az ITVT, mint új tervezési feladat elkészítése „**kötelező**”-vé váljék, meg kell határozni, hogy elkészítése kinek a feladata, illetve az elrendelés alapján a részletszabályozásokban meg kell határozni annak módszertanát, tartalmi elemeit, illetve hogy ez hogy épül be a településfejlesztés és -szabályozás rendszerébe. Tekintettel a települési és a vízgazdálkodási közös érintettségre az alábbi törvények érintik a települési vízgazdálkodás kérdéskörét:

- „*Magyarország helyi önkormányzatairól*” szóló **2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.)**
- „*Az épített környezet alakításáról és védelméről*” szóló **1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.)**
- „*A vízgazdálkodásról*” szóló **1995. évi LVII. törvény. (Vgt.)**

Annak érdekében, hogy az ITVT-ben meghatározott feladatok és kötelezettségek beépüljenek a település szabályozási rendszerébe és ennek alapján kiszolgálhassák a település igényeit, célszerű a tervezési feladatot, a folyamatot önkormányzati hatáskörben elvégezni. A másik oldalról, mint vízgazdálkodással összefüggő szakmai feladat, az ITVT alapjait, definiálását a vízgazdálkodás területén kell meghatározni.

A fenti összefüggések alapján annak érdekében, hogy az ITVT erős hatást tudjon gyakorolni a települések vízgazdálkodására és megfelelő szakmai tartalommal készüljön el, a törvényi szabályozását, létjogosultságát a Vgt-ben célszerű megteremteni. Ez a **törvény (Vgt.)** alábbi pontokon való **módosítását** jelenti:

- A törvény **4. §**-ába ki kell egészíteni azzal, hogy települési önkormányzatok feladatai között szerepeljen az ITVT, azaz az integrált települési vízgazdálkodási terv megalkotásának a kötelezettsége.
- A törvényben új rendelkezésként meg kell teremteni a tervek készítésének és elfogadásának és esetleges módosításának a feltételeit és módját, valamint felhatalmazást kell adni a részletszabályozások elkészítésére.

Azzal párhuzamosan, hogy az ITVT, mint új tervezési feladat és új tervezési módszertan megjelenik a vízgazdálkodás területén a Vgt. módosításával, még meg kell teremteni a kapcsolatot a településfejlesztés és -rendezés folyamatával. Az Étv. alá rendelve az „*A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről*” szóló **314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet** (mint ahogy az a 4.2 pontban részletesen ismertetésre került) szabályozza a településfejlesztés tervezési folyamatát, tartalmi elemeit. Annak érdekében, hogy a településen belüli gondolkodásban a vízgazdálkodás egységes szerkezetben jelenhessen meg, ezzel megteremtve az ITVT-hez való kapcsolódást, célszerű a **314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet módosítása**. A módosítás során az alábbiakat kell elérni:

- A rendelet 1. sz. mellékletének módosításával biztosítandó, hogy a Megalapozó tervfázisban egységes szerkezetben jelenjen meg a vízgazdálkodási fejezet. Ezen fejezetnek szakmai tartalmát tekintve meg kell felelnie az ITVT Megalapozó vizsgálatában szereplő szakmai tartalommal.
- A rendeletben, illetve ezáltal a tervezési folyamatban biztosítani kell a visszacsatolást az ITVT megállapításainak beépülését a település fejlesztési elképzelésekbe.

A fenti jogszabály-változtatásokkal lehet megteremteni, hogy a településrendezés rendszerébe beépüljenek a települést érintő vízgazdálkodási szempontok, amelyek egyben hatással vannak a település működésére, fejlesztésére. Ez által az ITVT szolgálja a település fejlődését és biztosítja a vízgazdálkodási elemek fenntartható működését.

A fentiekhez igazodóan az ITVT bevezetésének jogszabályi megalapozásához az alábbiak módosításokat kell végrehajtani:

ad.) 1 - A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény II fejezet (A vizekkel és vízilésítményekkel összefüggő feladatok) 4. § (1) kiegészítése egy új g) ponttal:

1) A települési önkormányzat feladata:

g) integrált települési vízgazdálkodási terv készítése,

Ehhez kapcsolódóan a X. fejezet Záró rendelkezések 45. § egészüljön ki egy új q) ponttal:

(8) Felhatalmazást kap a vízgazdálkodásért felelős miniszter egészüljön ki egy új q) ponttal:
q) az integrált települési vízgazdálkodási terv tartalmának és az elkészítés eljárási rendjének
rendeletben történő megállapítására.

ad.) 2 - Új az ITVT tartalmi követelményeit és eljárási rendjét meghatározó **miniszteri rendelet elkészítése** az alábbi tézisek alapján:

- Az ITVT tartalmi követelményeit a rendelet melléklete határozza meg.
- Az egy vízgyűjtőterületen fekvő települések önkormányzatai – az önálló ITVT mellett vagy helyett – közös ITVT-t is készíthetnek, amelyet valamennyi részes önkormányzat elfogad, illetve jóváhagy..
- Az ITVT-t a település önkormányzata az illetékes vízügyi szakigazgatási szerv (VIZIG) ellenjegyzését követően hagyja jóvá.
- Az ITVT-t az illetékes vízügyi szakigazgatási szervvel és víziközmű-szolgáltatóval együttműködésben kell elkészíteni, ennek érdekében
 - = a települési önkormányzat értesíti az együttműködőket az ITVT kidolgozásának a megkezdéséről
 - = az együttműködők kérésre minden szükséges, a tartalmi követelményeknek megfelelő adatot és információt átadnak az ITVT kidolgozójának
- Az illetékes vízügyi hatóság kérésre átadja a település közigazgatási területére kiadott vízjogi engedélyeket és szakhatósági állásfoglalások jegyzékét, elérhetőségét.
- Az ITVT kidolgozója az ITVT tervezetének véleményezésébe bevonja:
 - = a) vízügyi, környezetvédelmi, ingatlanügyi, egészségügyi, földügyi hatóságokat
 - = b) víziközmű-szolgáltatókat
 - = c) a hatályos (releváns) vízjogi üzemeltetési engedélyek engedélyeseit
 - = d) a kapcsolódó területfejlesztési és –rendezési tervek készítőit
- Az adatszolgáltatás és véleményezés rendjére az ÁKR szabályait kell alkalmazni.
- Az elfogadott ITVT közzétételéről a településfejlesztési és rendezési tervek közzétételének megfelelően kell gondoskodni.
- Az ITVT végrehajtásának helyzetéről a lakosságot rendszeres időközönként tájékoztatni kell.

ad.) 3 - A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló **314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletét** képező, „A megalapozó vizsgálat tartalmi követelményei” című **1. melléklet - 1. Helyzetfeltáró munkarész módosítása** c. fejezetben **önálló integrált vízgazdálkodás fejezet bevezetése** az alábbiak szerint:

A megszüntetendő terv fejezetek:

1.16.1. Víziközművek

1.16.1.1. vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)

1.16.1.2. szennyvízelvezetés

1.16.1.3. csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

1.17.2. felszíni és a felszín alatti vizek

1.17.8. árvízvédelem

1.18.2. vízrajzi veszélyeztetettség

1.18.2.1. árvízveszélyes területek

1.18.2.2. belvízveszélyes területek

1.18.2.3. mély fekvésű területek

1.18.2.4. árvíz- és belvízvédelem

Az új vízgazdálkodási terv fejezet:

1.21 Vízgazdálkodás

1.21.1. felszíni és a felszín alatti vizek

1.21.2 Víziközművek

1.21.2.1 ivó- és ipari vízellátás, vízbázisok

1.21.2.2. szennyvízelvezetés és tisztítás

1.21.2.3. belterületi vízvisszatartás, csapadékvíz gazdálkodás, felszíni vízrendezés

1.21.2.4. fürdők, strandok

1.21.3 Vízkárelhárítás

1.21.3.1 árvízveszélyes területek, árvízvédelmi létesítmények és árvízvédekezés

1.21.3.2 belvízveszélyes területek, belvízvédelmi létesítmények és belvízvédekezés

1.21.3.3 vízminőségi kárelhárítás

1.21.4 külterületi vizek

1.21.4.1 mezőgazdasági célú vízhasználat (öntözés, halastó)

1.21.4.2 vízhálózat

1.21.4.3 vízvisszatartás

4.2 Az ITVT tervezés módszertana, folyamata

Az ITVT módszertan alkalmazása a TV célrendszerének kielégítését szolgálja. Ennek jegyében, - a TV alapján -, a települési vízgazdálkodási folyamatokat megfelelő szinten kell összefoglalnia, és az adott település célrendszerének megvalósítását kell kiszorgálnia és egyben alapvető adatokkal és információval kell szolgáltatnia a települési vizek tekintetében a jelen és jövőbeli célállapotra vonatkozóan. Az ITVT-nek települési szinten kell szolgáltatnia az integrált vízgazdálkodás megvalósulását.

Az ITVT tervezés folyamatának be kell egyfelől épülnie a településfejlesztési tervezés (lásd 2.2 fejezet) folyamatába, másfelől szerves részét kell, hogy képezze a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésnek is.

Az ITVT elkészítése eljárási rendből és a műszaki megvalósítás technikai lépéseiből áll. Az ITVT tervezés folyamán három kiemelt tématerülettel kell foglalkozni különösen:

1. Fel kell dolgozni és ábrázolni kell a települési szint feletti vízgazdálkodással összefüggő alapterveket megjelenítve azok adatbázisait, utalva azok kapcsolódásaira is.
2. A települési vízgyűjtő elvet megjelenítve fel kell tárni, és le kell írni a települési vízgazdálkodással összefüggő belső folyamatokat, és települési szinten fontos vízgazdálkodási rendszer elemeket, rögzíteni azok hidrológiai és hidraulikai alapadatait (vagy azok kötelezően használandó forrásait).
3. Rögzíteni kell az egyes, települési szinten vízgazdálkodással összefüggő feladatok felelőseit, a szolgáltatókat és a hatósági jogkörben eljáró szervezeteket.

A települési vízgazdálkodással összefüggő folyamatok tekintetében a település kitettségének 3+1 dimenziós vizsgálatát célszerű érteni. Ezzel a háromdimenziós térben az adott település vízviszonyainak időbeli mennyiségi és minőségi alakulása, így a vízhiányok és többletek, a térben értelmezhetővé és számszerűsíthetővé válnak olyan módon, hogy optimális esetben a fejlesztési stratégiákba is beépülhessenek. Ezen folyamatokat precízen csak modern, a digitális vízgazdálkodás eszközeivel (ún. szimulációs modellekkel) lehet vizsgálni és leírni. Tekintve, hogy ez összetett és időigényes folyamat, így az ITVT folyamatában organikusan fejlődve tudja elérni végső formáját.

VGT célja a felszíni, felszín alatti víztestek és víztől függő ökoszisztémák minimálisan jó állapotba hozása/megtartása. A mennyiségi és minőségi kritériumokat víztestenként határozza meg, és ez alapján határozza meg ezek éves és adott időtartamra vonatkoztatott minimum elvárásait víztestenként. Ez tekintendő egy tervezési részegység szintnek. Ezáltal a VGT nem foglalkozik települési szintre lebontva a vízgazdálkodási feladatokkal, továbbá a települési szinten vannak olyan időszakos és állandó vízfolyások, ill. vízzel borított felületek (települési szintű, érintettségű), amelyek szintén nem szerepelnek a VGT adatbázisban, de települési szinten fontos szerepet játszanak.

Az ÁKK és a VKI összhangjának kezelését célzó **COM (2004) 472 számú állásfoglalása** rámutat arra, hogy az árvízkezelésben az urbanisztikai kritériumokat ugyanúgy számba kell venni, mint a hidrológiai kockázatokat, sárlavinákat, és egyéb természeti, vízzel kapcsolatos pusztításokat, valamint az árvízkezelés ökológiai kritériumait is. Ennek alapján tehát (előntés) **biztonsági szinteket a településekre is ajánlatos megállapítani**, elősegítve a komplex tervezést. Fel kell oldani azt a helyzetet, hogy míg például a kisebb vízfolyások esetében is beszélünk árvízbiztonságról, addig az egyéb vízvezető rendszerekre vonatkozóan jelenleg nincs ilyen megállapítás.

A VGT és ÁKK alapján a befogadók maximális terhelhetősége (mennyiségi és minőségi kritériumok) a települések esetében, alapadatként kezelendő, tehát mint kiinduló alapinformációt kell figyelembe venni a csatornahálózat és települési csapadékvíz-gazdálkodási tervek készítésekor. Ebből építkezve a település már meg tudja határozni azon társadalmilag elfogadható szinthez rendelt biztonsági szintet, amelyet az esetleges vizek okozta károk elleni felkészülésben, a hosszú távú csapadékvíz-gazdálkodási koncepciókban figyelembe kell venni.

Ennek jegyében első körben azt kell meghatározni, hogy a települési vízgazdálkodási (TV) elemre épülő feladatok miképpen jelentkeznek, és mi szükséges alapadatok forrása.

Ezt az alábbi minta szemlélteti:

TV elemei	tervfajta megnevezése	adat forrása és megjegyzések
települési vízigények (jelen és jövőbeli igények)	vízbázisvédelmi tervek, vízkivételi adatok	magasabb szintű tervből vett alapinformáció
a településen jelentkező, reálisan kielégíthető vízigények biztosítása megfelelő minőséggel	vízkezelésgazdálkodási-tervek, ami támaszkodik a települési szintre bontott főbb vízhasználók adatbázisából (be és kivezetések – lásd termálvizek)	magasabb szintű tervből vett alapinformáció
a keletkező szennyvizek ártalommentes elvezetése és kellő mértékű megtisztítása, illetve ezzel egyenértékű megoldások	szennyvízhálózati master plan (mennyiség, nyomvonal, terhelések)	Viziközmű rendszer (VKR) szintre elvégzendő
a település területére hulló és arra ráfolyó csapadékvizek hatékony	a település hidrológiai elemei	települési vagy településcsoport szintre elvégzendő (Master Plan)

elvezetése és/vagy hasznosítása	csapadékvízgyűjtő-és tározó rendszerek vízkárokockázat-csökkentési beavatkozások	nevesíteni szükséges a lehetséges vízkár típusokat a településen (belvíz, villámárvíz, felhőszakadás) befogadó terhelhetősége a vízfolyáskataszterekből adatszolgáltatás alapján alapadat (elfogadható max. hozam és sebesség határértékek az egyes vízfolyás szakaszokra az év egyes időszakaihoz rendelve) <i>mennyiségi szempontból a max. vízállások, minőségi szempontból a min vízállás és illetve az éves periódusú minimálisan elvárt dinamika a mértékadó</i>
az átfolyó természetes vízfolyások vízminőségének védelmére	VGT célérték	befogadó terhelhetősége a vízfolyáskataszterekből adatszolgáltatás alapján alapadat (elfogadható max. hozam, sebesség, ill. vízminőségi határértékek az egyes vízfolyás szakaszokra az év egyes időszakaihoz rendelve)
az árvizek elleni védelemre szolgáló létesítmények	ÁKK vízkárelhárítási terv	VIZIGés önkormányzati adatszolgáltatás alapján alapadat

Tekintettel arra, hogy a mindent kielégítő ITVT megalkotása igen összetett, sok alapadat és információ együttes kezelését igényli, így ennek az állapotnak az elérését célszerű ütemekre bontani. Az egyes ütemek egymásra épülhetnek úgy, hogy azok folyamatos fejlődés mentén biztosítják a komplex, korszerű ITVT megalkotását. Az egyes ütemek tekintetében célszerű követni a településrendezés tervezés időhorizontjait.

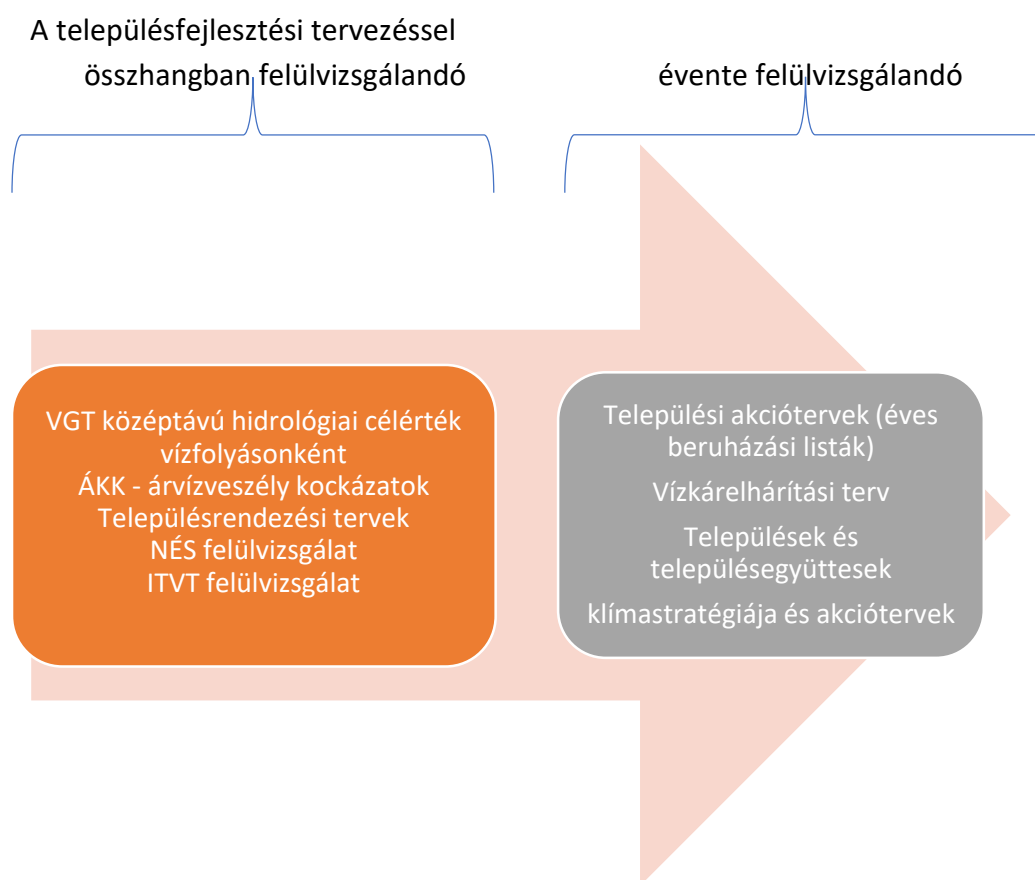
1. ütem: Az első ütem elsődleges célja, hogy az alapállapot feltárása a monitoring adatok segítségével megtörténjen. Cél az alapcélok és elvek megfogalmazása a települési vizek

tekintetében a település részére. Célja, hogy kijelölje az adott település számára az ITVT készítéséhez szükséges alapadatokat körét és feltárja azok hiányosságait, rávilágítson a települést érő vízgazdálkodással összefüggő problémákra és azokat térképen jelölje. Az 1. ütem eredményeképpen létre kell hozni az első digitális alapadattárat a település vonatkozásában, amelyet alapadatként kell kezelni a települést érintő, vízzel összefüggő tervezések esetében. E tekintetben, első körben a részvízgyűjtők, befogadók megnevezése és paraméterezése, műtárgyak térképes megjelenítése jelentkezik kiemelten fontos feladatként. Fel kell tárni a legfontosabb hiányzó alapadatokat körét, és azok lehetséges beszerzésének, illetve előállításának módját. Ennek eredményeképpen a települési rendszerekre az 1. ütem végére olyan egyszerű térinformatikai elemzések végezhetőek el, amelyek új dimenziót nyitnak a települési szintű kihívások definiálására és kezelésére. Mindezeket túl törekedni kell a települést érintő olyan digitális tervtár alapjainak a lerakására, amely a vízgazdálkodási tervek tárházát jelenti az adott településen.

Az 1. ütem feladata továbbá a települési vízgazdálkodási rendszerekre vonatkozóan a szakszerű alapmonitoring hálózat kiépítésére vonatkozó megalapozó vizsgálat, azaz az a hálózatos és expeditív mérések szükségességének meghatározása, üzembe helyezése és a folyamatos működtetés feltételeinek a megteremtése. Ennek eredményeképpen az így kialakított monitoring rendszer nemcsak az egyszerű térbeli elemzéseket, hanem a korábban említett komplex szimulációs eljárásokat is képes lesz adatokkal támogatni. Itt tekintettel kell lenni arra, hogy minimum egy éves összefüggő, egyidejű mérések jöhessenek létre csatorna-, vízelosztó- és vízellátó-hálózatokon, felszíni és felszín alatti víztesteken. Éppen ezért a 3. ütem célelemzéseit, azaz a monitoring- és alapadatbázis kiépítését az adatok felhasználásának céljaira építkezve kell megkezdeni. Ezek nélkül a jövőre vonatkoztatott célállapot meghatározása megalapozottan nem tud megtörténni.

- 2. ütem:** Az első ütemben meghatározott adatok előállításának folyamata és minőségi ellenőrzését követően kell, hogy megtörténjen azok digitális adatbázisba rendezése. A 2. ütemben megtörténhet az első, átfogó elemzések elvégzése. Az 1. ütemben meghatározott célok és elvek mentén megtörténik a településen jelentkező feladatok ellenőrzése, újragondolása, továbbá a tervezési feladatok és koordinációt igénylő, vízgazdálkodással összefüggő hosszútávú fejlesztési elképzelések meghatározása. Ide tartozik az 1. ütemben megfogalmazott monitoringhálózat fejlesztésének/bővítésének megfogalmazása, majd a tapasztalatok alapján immáron a kiegészítő mérések megindítása.
- 3. ütem:** Az alapmonitoringra épülő komplex digitális adatbázis elkészítését követően a 3. ütemben történnek meg az azokhoz rendelt rendszerműködést bemutató elemzések. Mindezek kiegészülnek a hosszútávú települési célok elérését célzó feladatok részletes ismertetésével, azok tervezéséhez szükséges összefüggéseinek bemutatásával és részletes, egyes részelemek tervezéséhez szükséges alapadatokat előállításával.

Munkafolyamat-javaslat a települést érintő főbb vizes tervezési feladatokat meghatározó időablakok alapján:

Az ITVT elkészítésének településcsoportokra szabott módszertanát alapvetően a települések típusbesorolása határozza meg. A települések nagysága, természetföldrajzi helyzete meghatározza annak vízgazdálkodási kiterjedését, összetettségét. Az alapadatok és feladatok tekintetében vannak olyan települést érő tényezők, amelyek település szint felett, vízgyűjtő szinten célszerű mérni, és alapadatként a településnek átadni (pl.: vízfolyások belterületi határon belépő mértékadó hozamát, klímakitettség, stb.). Vannak azonban olyan a település nagyságától függő, a település területén belüli tényezők (pl. belvíz) és folyamatok, amelyek térbeli és időbeli dinamikájáról a települési szinten szükséges megfelelő minőségű hosszú távú, egyidejű mérésekből származó idősorokat létrehozni annak érdekében, hogy a hosszú távú célokat, kockázatokat, vagy éppen a tervezési alapadatokat elő lehessen állítani (pl.: talajvízszint éves vízjátéka csatornahálózat üzemeltetési és fejlesztési súlypontok meghatározása érdekében).

4.3 Településcsoportok, települések kategorizálása

A települések mérete jelentős szerepet játszik mind a vízi infrastruktúrában jelentkező problémák jellegében, mind pedig azok megoldási lehetőségeiben. Például az ivóvízellátó

hálózatoknál a tűzoltási vízigény biztosításához szükséges vezetékátmérő többszörösen túlméretezett a vízfogyasztáshoz szükségeshez képest. Ezenkívül a vízigény egy településen belül - különösen a gyorsan fejlődő városok tekintetében - térben és időben dinamikusan változik, köszönhetően pl. az adott fejlesztési területre betelepülő cégek különböző technológiai vízigényeire. Ennek okán csak rugalmas, a VKR egészét lefedő áttekintéssel lehet megfelelő vízigénykielégítés- és ellátást, valamint havaria- tervezést végezni. A szennyvízcsatornázásnál a hidraulikailag alulterhelt hálózatban a rendszerbeli lerakódások ütemének nagymértékű lassítása kihívás, vagy éppen a csatornázottság hiányának felszámolása. Ezek az általános problémák nemcsak kis, hanem nagyobb településeken is jelen vannak (feliszapolódás), de vannak ugyanakkor más jellegű, csak a kisebb településeken jelentkező kihívások. A csapadékvíz esetében a területi kiterjedés és a városiasodás mértéke (burkolt felületi arány) okozza a beavatkozások lehetőségeinek különbözőségét a kis és a nagy települések között.

Azon települések, ahol jellemzően nem a települési vízgazdálkodási eszközök segítségével lehet megoldani a vizes problémákat, külön kategóriát alkotnak, ezekben az esetekben a település vízgazdálkodási problémákat jellemzően a térségi vízgazdálkodás, külterületi vízrendezéssel lehet hatékonyan megoldani. Másfelől jellemző a településekre az is, hogy minél fejlettebb város felé haladunk (növekvő lakosság, beépítési sűrűség), annál komplexebb folyamatok jelentkeznek, a települési vízrendszerek jelenléte, egymásra hatása és azok komplexitása is növekszik.

A fentiek alapján a településeket két nagy kategóriára lehet bontani:

1. Azon települések, ahol elsődlegesen a települési vízgazdálkodási eszközökkel érhető el a rendszer működképességének javítása. Ide tartoznak azon települések, amelyek jellemzően 3 ezer fő feletti települések. Ezeket további három alkategóriára lehet osztani rendszerjellemzői alapján (lásd később I. – III. kategória).
2. Azon települések, ahol elsődleges a külterületi folyamatok, illetve a szomszédos közigazgatási területek hatásai dominálják a belterületi vizes problémákat. Itt az önálló települési beavatkozási eszközök jellemzően nem nyújtanak hatékony és célszerű megoldásokat. (lásd IV. kategória)

A fentiek alapján az ITVT készítés szempontjából a településeket alapvetően négy fő csoportba lehet osztani. A besorolás alapja a település lakosszáma, ami egyben meghatározza a település jellegét, a vízgazdálkodáshoz való viszonyát. Az egyes típusok hasonló rendszerjellemzőkkel rendelkeznek, ezért is különíthetők el az ITVT módszertani kezelése szempontjából. Megjegyzendő, hogy az egyes települések a felszíni vízfolyások és a felszín alatti víztestek alkotta peremfeltételek szerint is eltérő helyzetben vannak/lehetnek, amit az ITVT-ben, a készítés során figyelembe kell venni.

Ez a csoportosítás az ITVT készítés szakmai és módszertani szempontjából kategorizálja a településeket. A települések kockázati besorolását jellemző prioritása, illetve az ITVT-nek valamennyi településre történő kidolgozásához szükséges gazdasági szempontok prioritásai ettől függetlenek.

Az alábbiakban felsoroljuk az egyes településkategóriákat azok jellemzőivel, valamint az adott szinthez tartozó ITVT végrehajtásához javasolt eszközrendszert (módszert)

I. Kategória – 30 ezer fő feletti települések

rendszerjellemezők:	<p><i>Fő jellemzők:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kiterjedt zárt csapadék-elvezető hálózat – Helyenként árokrendszerrel (ezek jellemzően nem alkotnak összefüggő rendszert) – Befogadóig terjedő összefüggő rendszerek <ul style="list-style-type: none"> – Csapadékvíz elvezetés részben egyesített szennyvíz-rendszeren keresztül valósul meg, a szennyvíz- és a csapadékvíz-rendszerek egymásra hatást gyakorolnak – Szennyvízelvezetés többnyire teljesen megoldott <p><i>Egyéb jellemzők:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az ivóvízellátás teljeskörű – Helyenként a felszín alatti vizek is jelentős problémát okoznak (karszt, talajvíz) – Sokszor jelentős fürdővíz célú és egyéb ipari vízhasználat is van a városban
monitoring:	<p>Komplex, részben állandósított monitoring telepítése és folyamatos működtetése szükséges, amelynek minimális elemei az alábbiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Csapadékmérő állomások – Csatornahálózati hozam mérések (szennyvíz, csapadék, egyesített) – Város belterületén a befogadó jellemző helyein vízállás, vízhozam mérések – Felszín alatti vizek monitoringja, talajvízállás adatok
módszer:	<p>Komplex több ütemű ITVT készítés, Master Plan alapon, kapcsolt csapadék- és szennyvízhálózati modell (a vízfolyásokkal együtt), helyenként kapcsolt felszín alatti és/vagy karsztmodell (integrált vízgyűjtő modell)</p>

II. Kategória – 10 - 30 ezer fő közötti települések

rendszerjellemezők:	<p><i>Fő jellemzők:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Csapadékelvezetés jellemzően nyílt árkos, de lokálisan zárt csapadécsatorna megtalálható – A nyílt árkok sokszor nem képeznek összefüggő rendszert – Csapadékvíz elvezetés részben (belvárosi, óvárosi részeken) egyesített szennyvíz-rendszeren keresztül valósul meg, a szennyvíz és a csapadékvíz-rendszerek egymásra hatást gyakorolnak – Szennyvízelvezetés többnyire teljesen megoldott <p><i>Egyéb jellemzők:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az ivóvízellátás teljeskörű – Helyenként a felszín alatti vizek is jelentős problémát okoznak (karszt, talajvíz) – A rendszerekre a felszín alatti vizek és a befogadó vízjárása befolyással van – Jelentős lehet a település belterületén bevezetésre kerülő hasznosított fürdővíz és egyéb ipari víz – Település külterületein mezőgazdasági célú vízfelhasználás lehet
monitoring:	<p>Egyszerűsített, részben állandósított monitoring telepítése és folyamatos működtetése szükséges, amelynek minimális elemei az alábbiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Csapadékmérő állomások – Csatornahálózati mennyiségi mérések (szennyvíz, csapadék, egyesített) – Város belterületén a befogadó jellemző helyein vízállás, vízhozam-mérések – Felszín alatti vizek monitoringja, talajvízállás-adatok
módszer:	<p>Komplex több ütemű ITVT készítés, egyszerűsített, a fő folyamatokat elemző csapadék- és szennyvízhálózati modell, helyenként kapcsolt felszín alatti és/vagy karsztmodell használatával.</p>

III. Kategória – 3 - 10 ezer fő közötti települések

rendszerjellemezők:	<p><i>Fő jellemzők:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Többnyire nyílt árkos rendszer, a nyílt árkok döntő többsége nem alkot összefüggő rendszert – A szennyvízelvezetés többnyire megoldott <p><i>Egyéb jellemzők:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az ivóvízellátás teljeskörű, vízellátás regionális jellegű – Vízbázisok közigazgatási területen kívül helyezkednek el – Befogadók döntő többségben állandó és/vagy időszakos vízfolyás, csatorna – Település külterületein jelentős mezőgazdasági célú vízfelhasználás lehet
monitoring:	<p>Monitoring mérés nem kötelező, ajánlat a tervezés időszakában kampányszerűen. Ajánlott csapadékvizek befogadójának kijelölt vízfolyás, csatorna monitoringja, ha ez belvízcsatorna, akkor a település felszín alatti vizeinek monitoringja is ajánlott.</p>
módszer:	<p>ITVT készítése egyszerűsített hidrológiai és hidraulikai modell(ek), érzékenységvizsgálattal kiegészítve.</p> <p>Amennyiben a település közigazgatási területére kiemelt ipari, mezőgazdasági egyéb vízgazdálkodást érintő befolyás van azt külön kell vizsgálni, értékelni.</p>

IV. Kategória – 3 ezer fő alatti települések

rendszerjellemezők:	<p><i>Fő jellemzők:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Nyílt árkos rendszer, a nyílt árkok döntő többsége nem alkot összefüggő rendszert – Szennyvízelvezetés részben kiépített, illetve fejlesztés alatt – Szennyvízkezelés vagy helyi vagy regionális formában, azaz több település szennyvizeit fogadó telep vagy a településen, vagy a szomszédos település területén található – Szennyvízelvezetéssel nem rendelkező ingatlanok szennyvíztározása, -gyűjtése nyilvántartott, de ellenőrizetlen. – Erős kitettség a szomszédos települések vízgazdálkodási hatásától. <p><i>Egyéb jellemzők:</i></p>
---------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> – Az ivóvízellátás általában teljeskörű, vízellátás regionális jellegű – Vízbázisok jellemzően közigazgatási területen kívül helyezkednek el – Befogadók döntő többségben állandó és/vagy időszakos vízfolyás, csatorna – Település külterületein jelentős mezőgazdasági célú vízfelhasználás lehet
monitoring:	<p>Az ITVT készítéséhez önálló, specifikus monitoringra nincs szükség. Területi összefüggésű vízgazdálkodási elemek monitoring pontjai eshetnek a település közigazgatási területére.</p>
módszer:	<p>Az ITVT készítés fő bázisa a területi és települési meglévő vízgazdálkodási adatok és azok feldolgozása. Ajánlott adatok egyszerű térinformatikai rendszerbe való rendezése és ennek alapján az összefüggések, egyes vízgazdálkodási elemek közötti összefüggések feltárása, egyszerű elemzések elvégzése.</p> <p>Amennyiben a település közigazgatási területére kiemelt ipari, mezőgazdasági egyéb vízgazdálkodást érintő befolyás van azt külön kell vizsgálni, értékelni.</p>

Az egyes kategóriákba tartozó települések esetében az ITVT készítés és annak sikere függ a település szakmai felkészültségétől, pályázati lehetőségeitől, pénzügyi erőforrásaitól. Az I. és II. kategória esetében a település méret és komplexitás okán az ITVT mint az adott településre önállóan elkészíthető és elkészülő dokumentum kezelendő a tehervállalásnak megfelelő ütemezett végrehajtással. A III. és IV. kategória esetében szintén van lehetőség az önálló elkészítésre, de itt egy vízgazdálkodási területi egység tekintetében érdemes megfontolni, hogy a több település egy időben, együttesen készíti el az ITVT egy szakmai koordináció mentén, de a településekre vonatkozóan önállóan dokumentálva. Az ITVT szakmailag ajánlott tervezési egységeit a megyei területrendezési tervekben lehetséges rögzíteni. Ez adott esetben megteremtheti a megyei pályázati keretek közötti megvalósítás lehetőségét.

4.4 ITVT helye és szerepe a pályázati rendszerekben

4.4.1 Pályázati forrás biztosítása települések részére ITVT alapterv elkészítéséhez

Annak érdekében, hogy az ITVT készítés ne csak, mint teher, kötelezettség jelenjen meg a települések feladatai között, forrást kell biztosítani az elkészítésére. Ennek egyik lehetősége a pályázati rendszer keretében történő finanszírozás. A pályázati rendszerek tekintetében az elkövetkező tervezési időszak elsődlegesen a 2021-27 időszak forrásai veendő figyelembe. Elméletileg még az előző tervezési időszak maradvány forrásai is megcélózhatók lennének, de ennek reális lehetősége már nem áll fent.

Alapvetően két terület is megcélózható:

- VMOP (korábban TOP) – Versenyképes Magyarország program
- KEHOP Plusz (korábban KEHOP) – A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz) nem csak tükörképe az eddigi KEHOP-nak, de sok újdonsággal is bővült, figyelembe véve az átalakuló szabályozási környezetet és az erősödő zöldítési törekvéseket.

A VMOP/TOP pályázatok esetében az ITVT a települések fejlesztési stratégiájának, fejlődésének egyik meghatározó dokumentációja lehet. A településeken tervezett fejlesztések, ha minimálisan is, de szinte mindig kapcsolódnak a vízhez, ezért, ha nincs a településnek ITVT dokumentációja a tervezett fejlesztések nem tudják elérni a kellő hatékonyságot a települési víz egységes szemléletű kezelésében, rendezésében. Alapkérdés a települési vízbiztonság megteremtése és az egyes fejlesztési elképzelések vízre gyakorolt hatásának egységes dokumentációban történő rögzítése.

A KEHOP Plusz tekintetében a települési vízgazdálkodási tervezés alapidokumentumaként kellene kezelni az ITVT-t. Ha azt a célt akarjuk elérni, hogy ne legyen tervezhető a települési vizet érintő projekt a nélkül, hogy ne állna rendelkezésre a Települést érintő, az egyes vízgazdálkodási elemek egymásra hatását bemutató alap dokumentáció azaz ITVT, akkor lehetővé kell tenni ezek közvetlen EU-os pályázati finanszírozhatóságát is.

Az EU által támogatott és preferált kék–zöld infrastruktúra fejlesztés tekintetében a kék infrastruktúra értelemszerűen az ITVT-be integrálható, az ITVT tudja ezt megalapozni. A zöld infrastruktúra tervezési elvei jelenleg a mikroklima, levegőminőség, városkép elvek mentén történnek. Az ITVT így szükséges eleme az EU-os támogatási politikának, azaz az ITVT-n keresztül lehet biztosítani a zöld infrastruktúra-elemek teljesülését is, például, hogy lefolyás-csökkentési célból hasznosításra kerüljenek a zöld területek. Éppen ezért a zöld infrastruktúra ITVT-beli szerepe megalkotásának, konverziós módszertanának, a szükséges műszaki értelmezésének kiemelt szerephez kell jutnia a jövőben (irányelvek, műszaki előírások

tervezők részére oly módon, hogy ennek multidiszciplináris jellege könnyen érthetővé tegye a rendszerek és így a településtervezés komplexitásában rejlő lehetőségeket).

A fentiekből következik, hogy mindkét forrás eredeti célkitűzései, prioritásai mentén alkalmassá tehető az ITVT tervkészítés finanszírozására. Megjegyzendő, hogy az ITVT jellegét tekintve olyan alapidokumentáció, amely megalapozza a település fejlődése érdekében megvalósítandó projekteket, ezzel segítve azok további közvetlen pályázhatóságát.

Annak következtében, hogy az ITVT készítés alapvetően a település érdeke kell, hogy legyen, ezért önkormányzati hatáskörben kell elkészíteni és így az elsődleges kedvezményezettek az önkormányzatok lehetnek. Ehhez társult tagként kapcsolódhatnak területileg illetékes vízügyi szervezetek, illetve a vízgazdálkodási szolgáltatásban résztvevők. Meg kell továbbá teremteni azt a lehetőséget is, hogy pl. társulati formában több önkormányzat összefogva is pályázhasson ITVT készítésre, a közös vízgyűjtő mentén.

4.4.2 Településfejlesztési projektek támogatása ITVT tervi alátámasztottság egyezőség alapján

A településen belüli fejlesztések támogathatósága tekintetében fontos, hogy a fejlesztések összhangban legyenek a település integrált vízgazdálkodási feladataival. Ellenkező esetben előfordulhat, hogy egyes fejlesztések ellen dolgoznak a településen belüli hatékony és egységes vízgazdálkodásnak. Az adott fejlesztési projekt keretében elért eredmények más területen olyan károkat okoznak, amik akár magát a projekt létjogosultságát is megkérdőjelezhetik. Ennek elkerülése érdekében fontos megteremteni, hogy a pályázatok során vizsgálva legyen, hogy az adott fejlesztés figyelembe veszi a település víz adottságait és illeszkedik ebbe.

A fenti elvek érvényesülése érdekében a pályázati rendszerekbe középtávon be kell építeni az ITVT-vel való megfelelési vizsgálatot. Ez megteremti az ITVT helyét, szerepét és elfogadottságát a fejlesztések, pályázatok értékelésében. Továbbá ezzel biztosítható, hogy az egyes projektek ne okozzanak visszafordíthatatlan vagy jelentős többlet költséggel járó károkat a település vízgazdálkodásában.

E tekintetben viszont meg kell teremteni azt az átmenetet, hogy amíg a települések el tudják készíttetni ITVT-eket addig annak hiánya ne lehessen kizáró ok, viszont mégis legyen vízügyes kontrol a fejlesztésekkel kapcsolatban. Ebbe a területileg illetékes vízügyi szervezetekkel való egyeztetési kötelezettség előírása lehet egy megoldás.

5 ITVT program folytatás, javaslatok

Jelen összeállítás bemutatja az:

- Az ITVT mint új tervezési feladat szükségességét, célját.
- Meghatározza a helyét és illeszkedését a településfejlesztési és -rendezési tervezés folyamatához.
- Javaslatot tesz az ITVT tartalmi felépítésére, meghatározza hatókörét, szakmai tartalmát, adatbázisát, inputjait, a tervezés módszertanára, folyamatára.
- Előkészíti az ITVT jogszabályi megjelenítését (szabályozási koncepció, módosítandó jogszabályok)

Az ITVT alapjainak és tartalmának rögzítését követően a következő feladat a 4.1 fejezet szerinti jogszabályi módosítások egyeztetésének a megindítását.

Ezzel egy időben szükséges, hogy elkészüljön minél több „minta” település ITVT-je, annak érdekében a tartalmi és módszertani javaslat a gyakorlat és a készítésben résztvevő tervezési és intézményi tapasztalatok validálhassák a fentiekben leírtakat. Ennek során célszerű kialakítani egy mintaadatbázist és/vagy listát a minimálisan szükséges adatokról.

Az így szerzett tapasztalatok birtokában kell az alábbiakat végrehajtani, elkészíteni:

- 1.) ITVT jogszabályi alapjainak, háttérének a megteremtése, kiemelten a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet módosítására, egységes vízgazdálkodási fejezet tekintetében.**
- 2.) Részletes tervezési útmutató összeállítása, beleértve az ITVT készítés alapadat-biztosításához szükséges monitoring követelmények rögzítését.**
- 3.) Normatíva kidolgozása a tervezés költségére és konkrét javaslat összeállítása a finanszírozásra, külső EU-os pályázati forrás bevonhatóságára.**
- 3.) Program, ütemterv készítése a tervezés településenkénti (település-csoportonkénti) ITVT elkészítésre vonatkozóan.**

Irodalom jegyzék

1. Balatonyi, L Tóth L: Települési vízgazdálkodásunk finanszírozási rendszere a 2021–2027 közötti pályázati ciklus tükrében, BELÜGYI SZEMLE: A BELÜGYMINISZTERIUM SZAKMAI TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA (2010-) 68 : 7 pp. 99-120. , 22 p. (2020)
2. Belényesi E - Számadó R: Önkormányzatok tervezési gyakorlata – tervek és a valóság (2015)
3. Buzás K: Víz a városban: alkalmazkodás a klímaváltozáshoz BME Vízi Közmű és Környezetmérnöki Tanszék 2015
4. Buzás K – Somlyódy L: Települési vízgazdálkodás MTA 2011 Magyarország vízgazdálkodása: helyzetkép és stratégiai feladatok p: 255 - 288
5. Gayer J.- Ligetvári F: Települési vízgazdálkodás, csapadékvíz-elhelyezés KVM 2007
6. Göncz A - Vaszócsik Vilja: A területi tervezés szerepe és lehetőségei az árvízi kockázat csökkentésében 2019. október 29.
7. Kerekes G és tsai: Útmutató a településfejlesztési koncepció készítéséhez Településfejlesztési füzetek 24. Magyar Közigazgatási Intézet
8. Nemzeti Vízstratégia 2017
9. Ongjerth R és tsai: Települési tervezés, útmutató a településfejlesztési program készítéséhez Településfejlesztési füzetek 25. Magyar Közigazgatási Intézet
10. Orlóci I. – Szesztay K: A vízgazdálkodás tervezés Hidrológiai Közlöny 2011. 5. sz. p.: 5-29
11. Orlóci I: A kerettervek jelentősége a magyar vízügyek fejlesztésében Hidrológiai Közlöny 2001. 4. sz
12. Öllős és tsai: Budapest és térségének integrált vízgazdálkodása (esettanulmány) BME Vízellátási és Csatornázási Tanszék, 1994
13. Reich Gy_ Printz J: A települési vízgazdálkodás intézményi dilemmái: egy átlagos település példája MTA Somlyódy szerk: A hazai vízgazdálkodás stratégiai kérdései p: 319 – 344
14. Reich Gy: A hazai vízgazdálkodás intézményrendszere. MTA 2011 Magyarország vízgazdálkodása: helyzetkép és stratégiai feladatok p: 289 – 324
15. Somlyódi L. szerk: Magyarország vízgazdálkodása: helyzetkép és stratégiai feladatok. MTA 2011
16. Szaló P: Árvízvédelem és a területi tervezés összefüggései 2019. október 29.
17. Települési szintű fenntartható energia és klímaakciótervezés (SECAP) Építésügyi Műszaki Irányelv-tervezet 2020

Jogszabályok jegyzéke

Törvények

- 1995. évi LIII. A környezet védelmének általános szabályairól
- 1995. LVII A vízgazdálkodásról
- 1996. évi XXI. a területfejlesztésről és a területrendezésről
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről,
- 1997. évi LXXVIII. az épített környezet alakításáról és védelméről
- 2011. évi CLXXXIX. Magyarország helyi önkormányzatairól
- 2018. évi CXXXIX. Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről

Kormány és miniszteri rendeletek:

- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről
- 283/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet a balatoni vízpart-rehabilitációs szabályozás követelményeiről
- 18/2003. (XII. 9.) KvVM–BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról
- 104/2006. (IV. 28.) Korm. rendelet a településtervezési és az építészeti-műszaki tervezési, valamint az építésügyi műszaki szakértői jogosultság szabályairól
- 252/2006. (XII. 7.) Korm. rendelet a településrendezési és az építészeti-műszaki tervtanácsokról
- 31/2007. (II. 28.) Korm. rendelet a területfejlesztéssel és területrendezéssel kapcsolatos információs rendszerről és a kötelező adatközlés rendjéről
- 76/2009. (IV. 8.) Korm. rendelet a területrendezési hatósági eljárásokról
- 190/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet a főépítészeti tevékenységről
- 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól
- 282/2009. (XII. 11.) Korm. rendelet a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek, valamint a településrendezési tervek készítése során az országos, a kiemelt térségi és a megyei övezetek területi érintettségével kapcsolatosan állásfoglalásra kötelezett államigazgatási szervek köréről és az eljárás részletes szabályairól
- 16/2010. (II. 5.) Korm. rendelet a területfejlesztéssel és a területrendezéssel összefüggésben megőrzendő dokumentumok gyűjtéséről, megőrzéséről, nyilvántartásáról és hasznosításáról
- 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a területi monitoring rendszerről
- 77/2010. (III. 25.) Korm. rendelet a területrendezési tervezési jogosultságról és a területrendezési tervezési tevékenység felügyeletét ellátó hatóság kijelöléséről

395/2012. (XII. 20.) Korm. rendelet az örökségvédelmi hatástanulmányról

314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról

313/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az Építésügyi Dokumentációs és Információs Központról, valamint az Országos Építésügyi Nyilvántartásról

290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról

105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről